

Załącznik do Uchwały Nr/.../2016
Rady Miejskiej w Tarnowie
z dnia 2016 r.

**PROGRAM WSPIERANIA
RODZINY DLA MIASTA TARNOWA
NA LATA 2016 - 2018**

Tarnów 2016

Spis treści

1. Wstęp.....	4
2. Adresaci programu.....	5
3. Diagnoza sytuacji rodzin.....	5
3.1. Rodzina w prawie polskim i międzynarodowym.....	5
3.2. Sytuacja rodzin w Tarnowie.....	6
3.2.1. Demografia.....	6
3.2.2. Rynek pracy.....	12
3.2.3. Budownictwo.....	13
3.2.4. Rodzina w aktach prawa lokalnego.....	13
4. Zasoby.....	18
4.1. Zasoby materialne i niematerialne pomocy społecznej.....	18
4.1.1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowie.....	18
4.1.2. Mieszkalnictwo.....	18
4.1.3. Zespół Żłobków w Tarnowie.....	19
4.1.4. Placówki wsparcia dziennego w formie specjalistycznej.....	20
4.1.5. Tarnowski Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Wsparcia Ofiar Przemocy.....	21
4.1.6. Ośrodki wsparcia i inne placówki opieki.....	22
4.2. Zasoby w obszarze zdrowia.....	23
4.2.1. Opieka zdrowotna.....	23
4.2.2. Podstawowa opieka zdrowotna.....	23
4.2.3. Ambulatoryjne leczenie specjalistyczne.....	24
4.2.4. Leczenie szpitalne.....	24
4.2.5. Pielęgniarska opieka długoterminowa i paliatywna.....	25
4.2.6. Ratownictwo medyczne.....	25
4.3. Zasoby z obszaru edukacji.....	26
4.3.1. Pałac Młodzieży w Tarnowie.....	27
4.3.2. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna.....	27
4.3.3. Specjalistyczna Poradnia Profilaktyczno-Terapeutyczna.....	27
4.4. Zasoby z obszaru kultury.....	28
4.4.1. Miejska Biblioteka Publiczna im. Juliusza Słowackiego w Tarnowie.....	28
4.4.2. Teatr im. Ludwika Solskiego w Tarnowie.....	28
4.4.3. Biuro Wystaw Artystycznych w Tarnowie.....	28
4.4.4. Tarnowskie Centrum Kultury.....	29
4.4.5. Samorządowe instytucje kultury, podległe Marszałkowi Województwa Małopolskiego.....	29
4.5. Zasoby z obszaru sportu.....	30
4.5.1. Miejskie obiekty sportowe.....	30
4.5.2. Inne obiekty sportowe.....	31
5. Działania realizowane przez Gminę Miasta Tarnowa na rzecz wspierania rodzin.....	32
5.1. Projekty socjalne realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.....	32
5.2. Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.....	33
5.3. Prowadzenie działalności profilaktycznej.....	33

5.4. Karta Tarnowskiej Rodziny.....	35
5.5. Karta Dużej Rodziny.	36
5.6. Program Rodzina 500+.....	37
5.7. Poradnictwo specjalistyczne i prawne.....	37
5.8. Zadania publiczne z zakresu polityki społecznej realizowane w 2016 roku przez organizacje pozarządowe i podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego.....	41
5.9. Zadania realizowane w obszarze zdrowia.	43
5.10. Zadania realizowane w obszarze edukacji.....	47
5.11. Aktualnie realizowane działania w obszarze kultury.	48
5.12. Aktualnie realizowane działania w obszarze sportu.....	50
6. Cele i zadania Programu.	54
Priorytet I. Wspieranie prawidłowej funkcji rodziny.	54
Priorytet II. Wzmacnianie roli rodziny.....	57
Priorytet III. Wsparcie w edukacji dzieci i młodzieży.	59
Priorytet IV. Wspieranie form organizacji wolnego czasu.....	61
Priorytet V. Aktywizacja lokalnej społeczności do harmonijnej i skoordynowanej współpracy na rzecz tarnowskich rodzin.....	62
7. Realizatorzy i partnerzy.	63
8. Źródła finansowania.....	63
9. Ewaluacja i monitorowanie.....	64

1. Wstęp.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej¹ nakłada na gminę obowiązek realizacji zadań w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Zgodnie z art. 176 pkt 1 wspomnianej ustawy do zadań gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny. Opracowany Program jest jednym z elementów realizacji postanowień ustawy. Program ma na celu zbudowanie spójnego systemu pomocy rodzinie, angażującego w sposób optymalny zasoby gminy. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy państwa.

Rodzina to podstawowa komórka społeczna składająca się z rodziców i dzieci. Zapewnia ciągłość biologiczną społeczeństwa i przekazuje dziedzictwo kulturowe następnym pokoleniom. Stanowi ona pierwsze naturalne i podstawowe środowisko wychowawcze z którym styka się dziecko. Jest pierwszą instytucją wychowawczą, w której przebiega proces socjalizacji dzieci, kształtowanie ich osobowości oraz przygotowanie do przyszłych ról społecznych. Każda rodzina tworzy własną niepowtarzalną atmosferę życia. Zdrowa rodzina wypełniając w sposób prawidłowy swoje funkcje, zapewnia dzieciom poczucie bezpieczeństwa i własnej wartości, dając im możliwość prawidłowego rozwoju i prawidłowego wypełniania ról społecznych w przyszłości.

Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny zagraża jednak szereg czynników, wśród których istotny wpływ mają zjawiska patologiczne. Ich oddziaływanie czyni daną rodzinę dysfunkcyjną. Rodzina dotknięta nimi bez pomocy z zewnątrz często nie potrafi sprostać swoim obowiązkom względem dzieci, rozwiązywać swoich problemów i wyjść z sytuacji kryzysowych. Do zjawisk patologicznych zalicza się w szczególności: alkoholizm, narkomanię, przestępczość, niewydolność opiekuńczo-wychowawczą oraz przemoc w rodzinie. Problemy te są najczęstszą przyczyną niedostosowania społecznego dzieci. Występowanie ich często jest powiązane z problemem ubóstwa i długotrwałego bezrobocia, które to stanowią podstawowe podłoże braku równowagi i bezpieczeństwa w rodzinie. Występujące w rodzinie problemy są często złożone i do rozwiązania wymagają interdyscyplinarnych i skoordynowanych działań osób ze specjalistycznym przygotowaniem oraz instytucji działających na rzecz rodzin. Rodziny dysfunkcyjne wymagają stałego monitorowania i wsparcia, w tym w szczególności przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, policję, kuratorów sądowych, a w razie potrzeby przez asystentów rodziny. Działania takie mogą być skuteczne jedynie przy założeniu współpracy wszystkich instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny. Praca z rodziną powinna być prowadzona we wczesnym okresie jej zagrożenia przez wykwalifikowaną w tym zakresie kadrę. Pomoc rodzinie ma na celu w konsekwencji przywrócenie jej prawidłowego funkcjonowania poprzez umożliwienie jej odzyskania lub nabycia umiejętności prawidłowego pełnienia ról opiekuńczo-wychowawczych i społecznych, aby dziecko pozostało w naturalnej rodzinie oraz tam zostało przygotowane do prawidłowego funkcjonowania w swoim życiu

¹ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2015 poz. 332, z późn. zm.).

i społeczeństwie. Niniejszy Program jest propozycją zintegrowanych kierunków działań realizowanych w zakresie opieki nad dziećmi i rodziną na terenie Tarnowa.

2. Adresaci programu.

Program skierowany jest do rodzin mieszkających na terenie miasta Tarnowa. Aby jednak precyzyjnie określić adresata należy zdefiniować pojęcie rodzina. Dla celów programu przyjęto definicję rodziny wskazaną w art. 6 pkt 14 ustawy o pomocy społecznej² określającym rodzinę jako „osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące”. Nadmienić należy, że takie rozumienie rodziny nie zakłada konieczności występowania instytucjonalnej formy małżeństwa ani więzi pokrewieństwa. Rodziną nazwana zostanie natomiast każda grupa osób, która wykazuje cechy pozostawania we wspólnym gospodarstwie domowym. Adresatami Programu są w szczególności rodziny wychowujące dzieci, a jednocześnie niewydolne wychowawczo, ubogie i zagrożone ubóstwem, dotknięte przemocą, przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, a także rodziny, którym została odebrana lub ograniczona władza rodzicielska poprzez umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej.

3. Diagnoza sytuacji rodzin.

3.1. Rodzina w prawie polskim i międzynarodowym.

Instytucja rodziny jest regulowana przez wiele aktów prawnych zarówno w Polsce, jak i w prawie międzynarodowym. Pierwszym i podstawowym aktem prawnym w Polsce jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej³, której art. 18 stanowi, że małżeństwo, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod szczególną ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej. Szczególną uwagę, dotyczącą unormowań prawnych członków rodziny poświęcono w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym, gdzie określono tematykę zawierania małżeństw, stosunków majątkowych między małżonkami, obowiązków alimentacyjnych, pochodzenia dziecka, stosunków między rodzicami i dziećmi, instytucji przysposobienia, opieki i kurateli. Regulacje prawne dotyczące rodziny występują także w innych kodeksach: karnym, cywilnym i pracy. Nie można nie wspomnieć o prawie międzynarodowym dotyczącym rodziny. Zgodnie z art. 16 ust. 3 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka⁴ „rodzina jest naturalną i podstawową komórką społeczeństwa i ma prawo do ochrony ze strony społeczeństwa i państwa”. O prawie do odpowiedniej ochrony społecznej, prawnej i ekonomicznej dla zapewnienia rodzinie pełnego rozwoju stanowi natomiast art. 16 drugiej części Europejskiej Karty Społecznej⁵. Innym międzynarodowym dokumentem prawnym jest

² Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2015 poz. 163 z późn. zm.).

³ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe w dniu 2 kwietnia 1997 r., przyjęta przez Naród w referendum konstytucyjnym w dniu 25 maja 1997 r., podpisana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 16 lipca 1997 r. (Dz. U. 1997 nr 78 poz. 483 z późn. zm.).

⁴ Uchwalona przez Zgromadzenie Ogólne ONZ rezolucją 217/III A w dniu 10 grudnia 1948 roku w Paryżu.

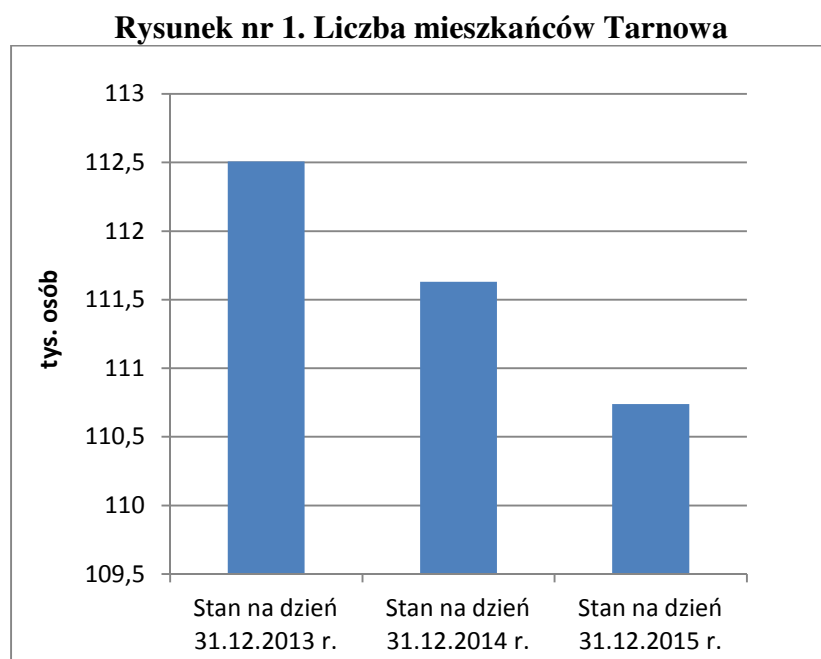
⁵ Europejska Karta Społeczna sporządzona w Turynie dnia 18 października 1961 r., ratyfikowała przez Polskę 10 czerwca 1997 r. (Dz.U. 1999 Nr 8, poz. 67).

uchwalona przez Stolicę Apostolską Karta Praw Rodziny⁶, która mówi m.in. o prawie do istnienia i budowy, tj. prawie do założenia rodziny i posiadania środków na jej utrzymanie, prawie do przekazywania życia i wychowywania dzieci wedle własnych tradycji i wartości, prawie do mieszkania pozwalającego na godziwe życie oraz prawie do zabezpieczenia fizycznego, społecznego, politycznego i ekonomicznego.

3.2. Sytuacja rodzin w Tarnowie.

3.2.1. Demografia.

Liczba mieszkańców Tarnowa zmniejsza się stopniowo od 1997 r. Liczba ta w końcu 2015 r. wynosiła 110,7 tys., i w porównaniu z końcem 2014 r. zmniejszyła się o 0,9%. W odniesieniu do maksimum w 1996 r. (122,4 tys.) ubyło 10% mieszkańców miasta. Ostatnia, opracowana w 2014 r. prognoza ludności do 2050 r., przewiduje, że w najbliższych latach roczne tempo spadku liczby ludności Tarnowa utrzyma się na dotychczasowym poziomie, a wzrośnie po 2020 r. W grudniu 2015 r. ludność Tarnowa stanowiła ponad 3% ogółu mieszkańców województwa małopolskiego⁷.

Źródło: Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Tarnowa

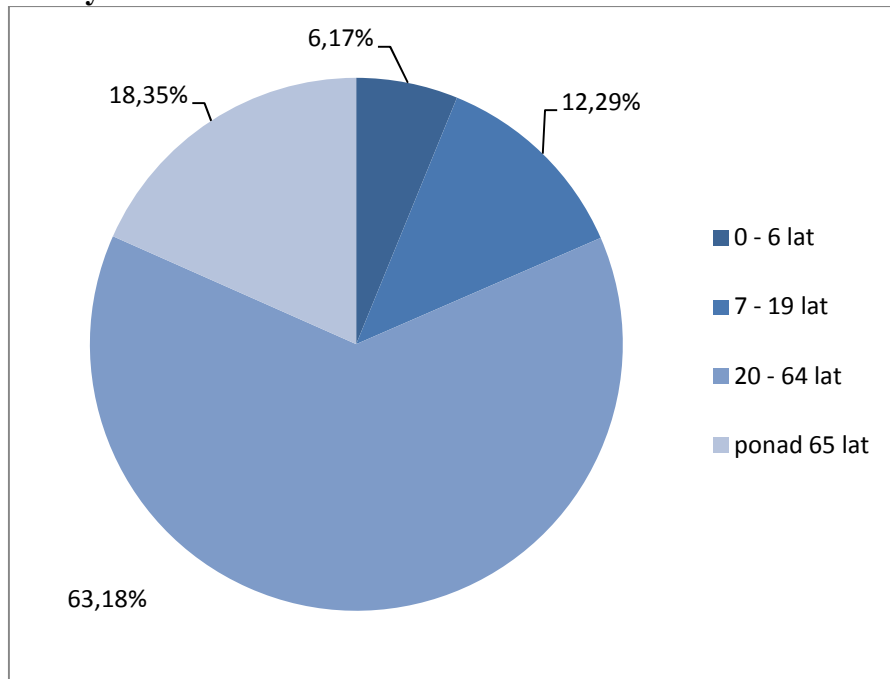
Dynamikę procesu starzenia się mieszkańców Tarnowa wyraża wskaźnik starości, oznaczający relację liczby ludności w starszym wieku (65 lat i więcej) do liczby dzieci i młodzieży w wieku poniżej 20 lat. W ostatniej dekadzie XX wieku wskaźnik ten kształtował się na poziomie od 0,24 do 0,40, natomiast w ostatnich 5 latach wynosił od 0,78 w 2010 r. do poziomu 0,98 w 2014 r. Zatem Tarnów zbliża się do stanu, w którym liczba osób w wieku

⁶ „Karta Praw Rodziny” powstała na życzenie wyrażone przez Synod Biskupów, który odbywał się w Rzymie w 1980 r. i był poświęcony „Zadaniom chrześcijańskiej rodziny we współczesnym świecie”, opublikowana 24 listopada 1983 r.

⁷ „Prognoza dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2014-2050”, opracowana przez Główny Urząd Statystyczny w 2014 r.

65+ przewyższy liczbę dzieci i młodzieży w wieku poniżej 20 lat. Pogarszanie się struktury ludności miasta według wieku – poza procesem starzenia się mieszkańców, przyspiesza także emigracja. Jak wykazują wyniki spisów powszechnych ponad 75% osób zmieniających miejsce zamieszkania jest w wieku produkcyjnym mobilnym (18-44 lata).

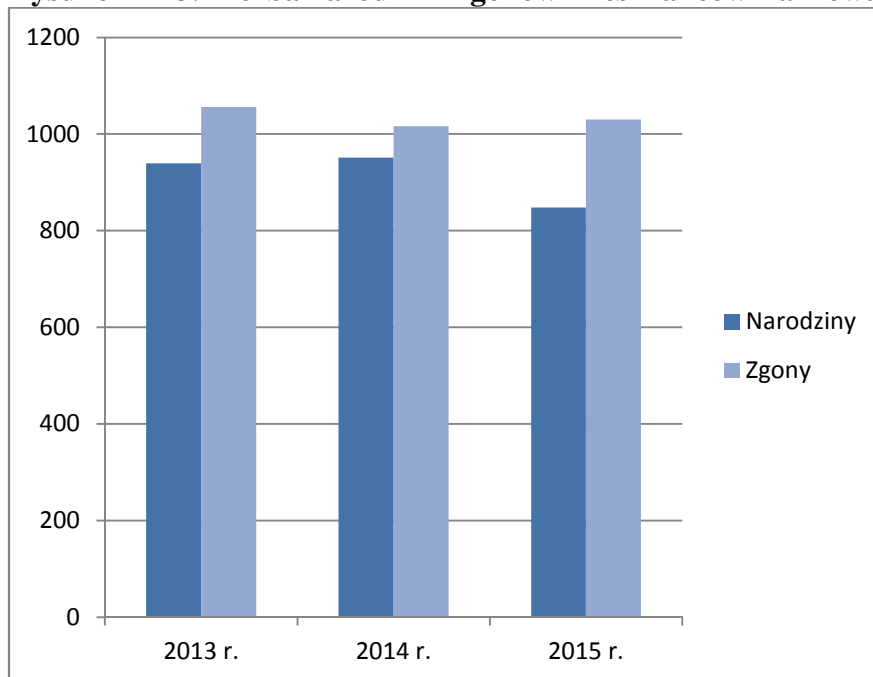
Rysunek nr 2. Struktura wiekowa mieszkańców Tarnowa

Źródło: Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Tarnobrzeg

Liczba mieszkańców miasta zmniejsza się w wyniku ujemnego przyrostu naturalnego, a w jeszcze większym stopniu z powodu ujemnego salda migracji stałej. Wieloletnie niekorzystne trendy w tym zakresie minimalnie osłabły w 2014 r.

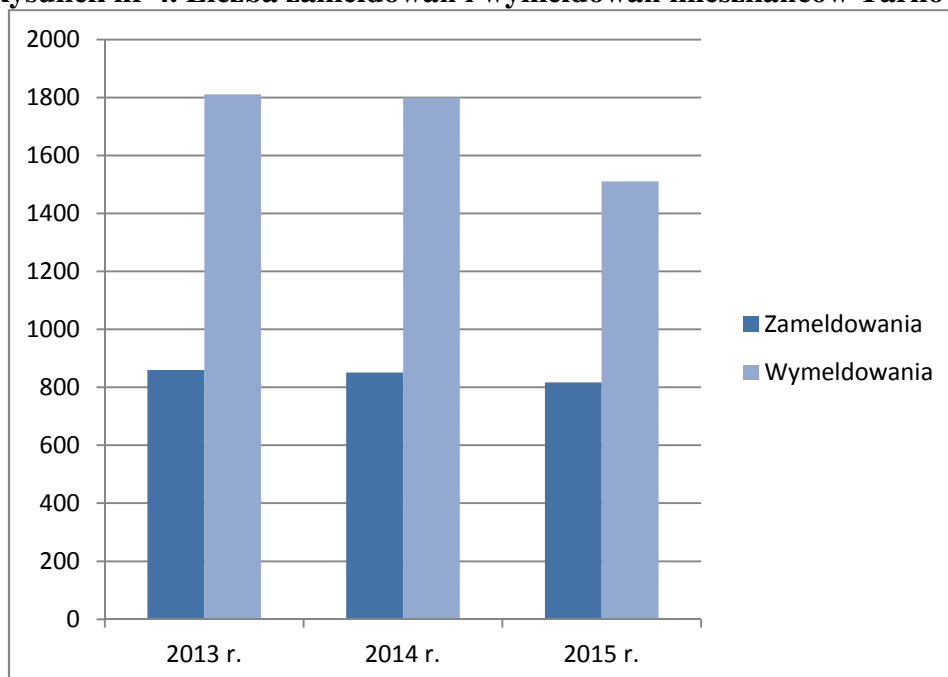
Rysunek nr 3. Liczba narodzin i zgonów mieszkańców Tarnowa

Źródło: Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Tarnowa

Ujemny przyrost naturalny w 2014 r. był mniejszy niż w 2013 r. tylko z powodu mniejszej liczby zgonów, gdyż liczba urodzeń także się zmniejszyła i spadkowa tendencja w tym zakresie utrzymuje się od 2011 r. W 2015 r. ze względu na znacznie niższy wskaźnik urodzeń, ujemny przyrost naturalny wzrósł.

Rysunek nr 4. Liczba zameldowań i wymeldowań mieszkańców Tarnowa

Źródło: Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Tarnowa

Nadwyżka wymeldowań nad zameldowaniami na pobyt stały była w 2014 r. mniejsza niż rok wcześniej, niemniej ujemne saldo migracji stałej utrzymuje się w Tarnowie od ponad dekady.

W 2015 r. ponownie odnotowano niższą niż w roku poprzednim liczbę zameldowań. Liczba wymeldowań była znacznie niższa niż w 2014 r., lecz wynika to ze zmiany systemu informatycznego łączącego państwowe rejestry, wskutek czego liczba ta nie zawiera wymeldowań będących skutkiem zameldowania w innej gminie w Polsce*.

Tabela nr 1. Liczba zameldowań i wymeldowań mieszkańców Tarnowa

	2013 r.	2014 r.	2015 r.
Liczba zameldowań	860	851	817
Liczba wymeldowań	1.811	1.800	1.510*

Źródło: Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Tarnowa

W 2015 r. w Tarnowie minimalnie spadła liczba nowo zawartych małżeństw, w stosunku do roku poprzedniego. Było to widoczne zarówno w przypadku ślubów cywilnych, jak i konkordatowych. Liczba rozwodów również zmalała, w podobnym zresztą stopniu jak liczba zawartych małżeństw, czyli o około 9%.

Tabela nr 2. Liczba zawieranych małżeństw oraz orzeczonych rozwodów w Tarnowie

	2013 r.	2014 r.	2015 r.
Śluby cywilne	278	280	245
Śluby konkordatowe	401	493	428
Rozwody	263	264	245

Źródło: Urząd Stanu Cywilnego w Tarnowie

Wśród ludności Tarnowa narasta utrzymująca się od wielu lat dysproporcja płci. W końcu 1995 r. na 100 mężczyzn przypadało 109 kobiet, a w końcu 2015 r. ten współczynnik wynosił 112. Jedną z przyczyn pogłębiania się tej dysproporcji jest zjawisko „nadumieralności” mężczyzn.

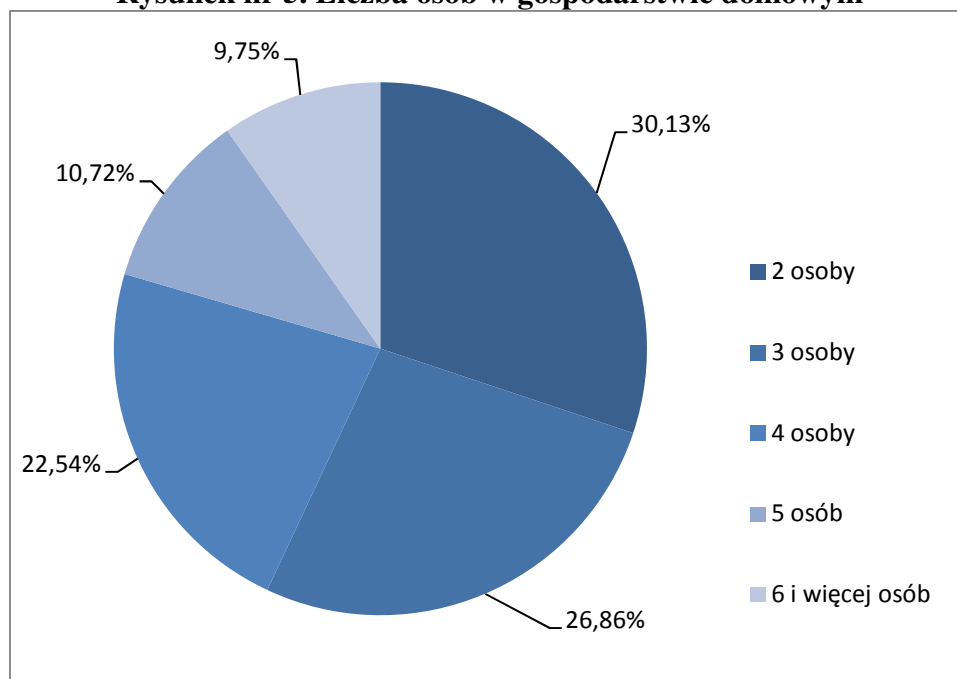
Kolejnym obok depopulacji niekorzystnym zjawiskiem demograficznym w Tarnowie jest wysokie tempo starzenia się ludności. Proces ten postępuje z dwóch stron tzw. piramidy wieku. Utrzymuje się od wielu lat relatywnie niska liczba urodzeń, nazywana przez demografów „depresją urodzeniową”, co jest skutkiem obniżenia się wskaźnika dzietności kobiet. W Tarnowie w 2014 r. jego poziom był nieznacznie wyższy niż w 2013 r. niemniej nadal stanowił około połowy wartości optymalnej zapewniającej prostą zastępowalność pokoleń i stabilny rozwój demograficzny. Z drugiej strony wzrasta liczba osób starszych w związku z wydłużaniem się życia. Od kilku lat zmniejsza się także populacja Tarnowian w wieku produkcyjnym.

Tabela nr 3. Liczba rodzin zameldowanych pod wspólnym adresem, z podziałem na liczebność tych rodzin

Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin zameldowanych pod wspólnym adresem
2 osoby	8.447
3 osoby	7.531
4 osoby	6.319
5 osób	3.007
6 i więcej osób	2.734
Ogółem	28.038

Źródło: Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Tarnowa

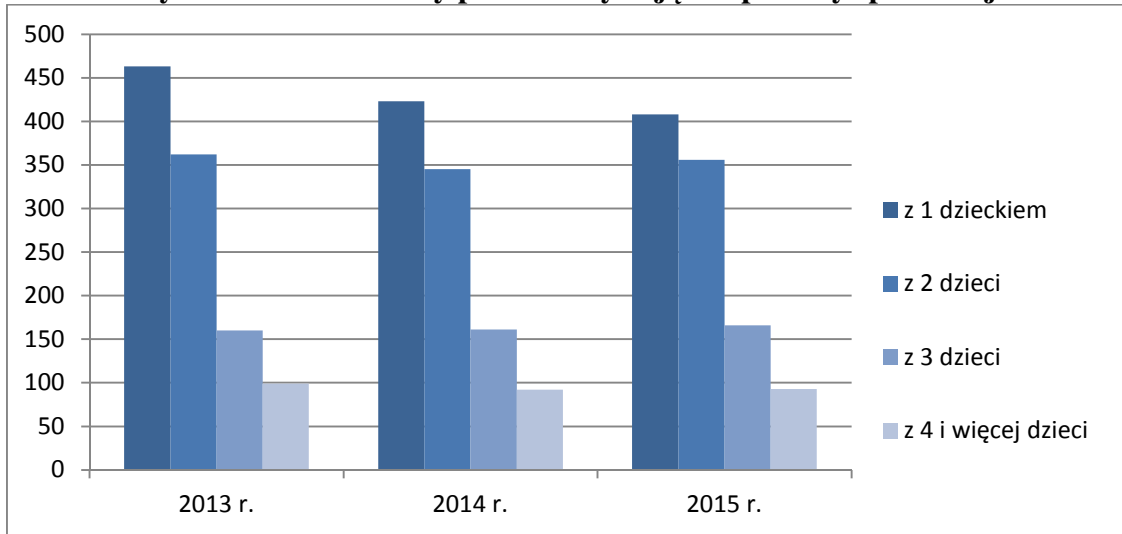
Rysunek nr 5. Liczba osób w gospodarstwie domowym

Źródło: Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Tarnowa

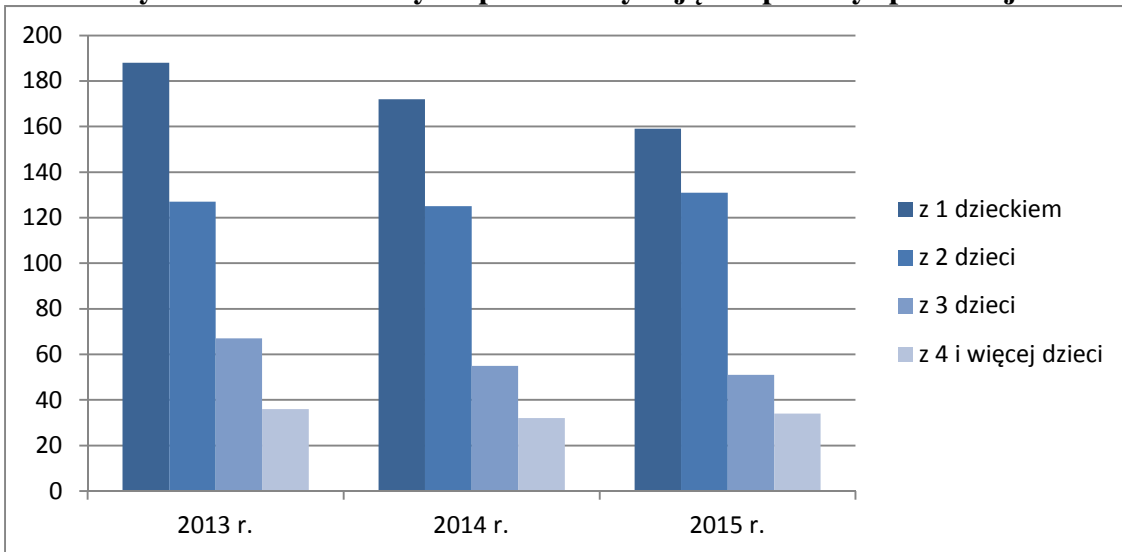
Określenie faktycznej i zarazem aktualnej liczby oraz liczebności wszystkich rodzin w Tarnobrzegu jest zadaniem niezwykle trudnym, gdyż są to wartości zmienne i opierające się w znacznej mierze na deklaracjach ich członków. Informacje te można wywieść z danych dotyczących zameldowania. Osoby zameldowane pod jednym adresem co prawda nie muszą tworzyć rodziny, jednakże w rozumieniu definicji przyjętej w niniejszym programie, rodziną są „osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące”, a zatem w znacznej mierze są pojęciami tożsamymi. Odstępstwem może być tutaj jedynie fakt wspólnego gospodarowania, bądź jego brak, co jest czynnikiem pomijalnym. Wskaźnik dotyczący liczby oraz liczebności rodzin jest łatwy do określenia w przypadku rodzin korzystających z pomocy społecznej, gdyż każda z tych rodzin pozostaje pod ciągłą opieką pracowników socjalnych, którzy posiadają o niej aktualne i precyzyjne informacje.

Rysunek nr 6. Rodziny pełne korzystające z pomocy społecznej

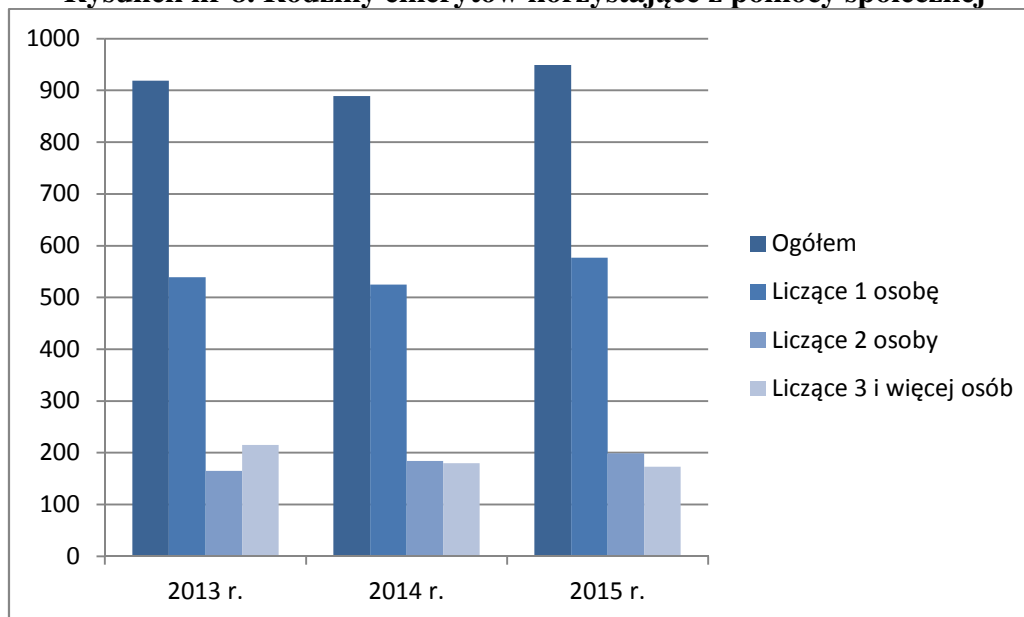
Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnobrzegu

Rysunek nr 7. Rodziny niepełne korzystające z pomocy społecznej

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnobrzegu

Rysunek nr 8. Rodziny emerytów korzystające z pomocy społecznej

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnobrzegu

3.2.2. Rynek pracy.

Według stanu na koniec grudnia 2015 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Tarnobrzegu zarejestrowano 4.571 bezrobotnych mieszkańców miasta, o 15% mniej niż w 2014 r. Stopa bezrobocia rejestrowanego, oznaczająca udział bezrobotnych w populacji aktywnych zawodowo na koniec 2015 r. kształtowała się na poziomie 8,2%. W niekorzystnej sytuacji na rynku pracy byli nadal ludzie młodzi. Końcem 2015 r. prawie 25% ogółu bezrobotnych stanowiły osoby w wieku poniżej 30 lat. Posiadanie wyższego wykształcenia nie eliminuje osób z populacji bezrobotnych. Również 19% zarejestrowanych bezrobotnych posiadało wykształcenie wyższe, w porównaniu do 2010 r. w tej grupie odnotowano prawie 3% wzrost liczby osób bezrobotnych w stosunku do ogółu. Niekorzystnym zjawiskiem o negatywnych skutkach społecznych i ekonomicznych jest bezrobocie długotrwałe. Bezrobotni pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy stanowili 45% ogółu bezrobotnych, w tym prawie co trzecia osoba poszukiwała pracy dłużej niż 2 lata (28,4%). Na koniec grudnia 2015 r. wolnych ofert pracy było 443, tym samym na jedną ofertę przypadało 10 bezrobotnych⁸.

Istotnym czynnikiem warunkującym sytuację ekonomiczną rodzin jest rynek pracy. Na koniec 2014 r. w Tarnobrzegu pracowało 38,9 tys. osób, tj. 5,3% ogólnej liczby pracujących w województwie małopolskim. Od 2009 r. obserwuje się systematyczny spadek liczby pracujących (wyjątek stanowił 2010 r.). Głównym źródłem utrzymania ludności jest wynagrodzenie, czyli dochody z pracy najemnej. W Tarnobrzegu od 2005 r. przeciętne wynagrodzenie systematycznie wzrasta, najwyższy wzrost odnotowano w latach 2007 i 2008 - ponad 10%. Należy zaznaczyć, że do 2012 r. przeciętna płaca w Tarnobrzegu wzrastała szybciej niż płace w województwie małopolskim, a nawet w Krakowie i Nowym Sączu⁹.

⁸ Informacja o sytuacji na rynku pracy w regionie tarnobrzegim wg stanu na 31 grudnia 2015 r. - Powiatowy Urząd Pracy w Tarnobrzegu, www.up.tarnobrzeg.pl.

⁹ „Informator statystyczny - miasto Tarnobrzeg 2015”, Urząd Statystyczny w Krakowie.

3.2.3. Budownictwo.

Zgodnie z danymi GUS, w 2014 r. na terenie miasta Tarnowa przekazano do użytkowania 205 mieszkań o łącznej powierzchni 20,9 tys. m², tj. o 55 mieszkań mniej niż w 2013 r. Wszystkie wybudowane przez inwestorów indywidualnych¹⁰. Brak efektów w pozostałych formach budownictwa spowodował spadek liczby przekazanych mieszkań w porównaniu do 2013 r. o 21,2%. Był to pierwszy rok w ostatnim dziesięcioleciu, w którym w Tarnowie przekazano do użytkowania najmniejszą liczbę mieszkań. Przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania oddanego do użytkowania w Tarnowie w 2014 r. osiągnęła poziom średniej wojewódzkiej, tj. 102,1 m², w stosunku do 2013 r. spadła o 3,4 m². Wskaźnikiem nasilenia budownictwa mieszkaniowego jest liczba oddanych do użytkowania mieszkań na 1 tys. ludności. Wskaźnik ten w 2014 r. w Tarnowie wyniósł 1,8 i był niższy niż średnia wojewódzka. 2,5-krotnie wzrosła liczba mieszkań, na których realizację wydano pozwolenia oraz o 26,5% wzrosła liczba mieszkań, których budowę rozpoczęto w 2014 roku¹¹.

3.2.4. Rodzina w aktach prawa lokalnego.

Rodzina i dzieci są podmiotem wielu aktów prawa lokalnego stanowiącego przez tarnowski samorząd. Każdy z tych aktów obejmuje pewien właściwy sobie obszar merytoryczny, jednakże nie traktuje problematyki rodziny w sposób kompleksowy.

1) Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Tarnowa.

Strategia zawiera liczne odwołania do wspierania rodziny. Cel strategiczny 2 zakłada „Wspieranie rodzin, wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży oraz zapewnienie im opieki.” Strategia przewiduje szereg celów operacyjnych oraz kierunków działań służących jego realizacji.¹²

2) Gminny System Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Tarnowie.

Gminny System Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Tarnowie, zgodnie z zapisem ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie¹³ tworzą dwa programy: Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie dla Miasta Tarnowa¹⁴ oraz Program Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Tarnowa¹⁵.

Oba te programy stanowią wspólny strategiczny plan działań wobec problemu przemocy w rodzinie i są realizowane interdyscyplinarnie przez wszystkie instytucje

¹⁰ Budownictwo indywidualne jest to budownictwo mieszkaniowe - realizowane przez osoby fizyczne (bez względu na to, czy prowadzą działalność gospodarczą), fundacje, kościoły i związki wyznaniowe, z przeznaczeniem na użytek własny inwestora i jego rodziny lub na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych jego pracowników bądź na sprzedaż lub wynajem (w celu osiągnięcia zysku).

¹¹ „Informator statystyczny - miasto Tarnów 2015”, Urząd Statystyczny w Krakowie.

¹² Strategia przyjęta uchwałą Nr XI/112/2011 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 30 czerwca 2011 r. w sprawie „Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Tarnowa na lata 2011-2020”.

¹³ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2015 r. poz. 1390).

¹⁴ Program przyjęty uchwałą Nr XIX/242/2012 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 23 lutego 2012 r. w sprawie Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie dla Miasta Tarnowa.

¹⁵ Program przyjęty uchwałą Nr XXII/312/2012 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 26 kwietnia 2012 r. w sprawie Programu Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Tarnowa.

i organizacje zobligowane do podejmowania działań na rzecz zapobiegania i niwelowania przemocy w rodzinie. Ich wprowadzenie przyczyniło się do usprawnienia systemu przeciwdziałania przemocy, ograniczenia tego zjawiska oraz poprawy kondycji tarnowskich rodzin w funkcjonowaniu emocjonalnym i społecznym.

W związku z obowiązkami jakie nałożył przyjęty w dniu 29 kwietnia 2014 r. przez Radę Ministrów Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020¹⁶, koniecznym jest połączenie i zmodyfikowanie poprzednich Programów. Jego głównym celem winno być zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska na terenie miasta Tarnowa. Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Tarnowa na lata 2016-2020 winien być spójny z Krajowym Programem. Obecnie trwają prace nad programem, który po konsultacjach społecznych będzie przyjęty przez Radę Miejską w Tarnowie do czerwca bieżącego roku.

3) Program Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Miasta Tarnowa na lata 2015-2017.

Program ma trzy podstawowe cele. Pierwszym jest promowanie i wspieranie rozwoju różnych form rodzicielstwa zastępczego, drugim – wspieranie funkcjonujących form pieczy zastępczej, a trzecim wsparcie usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej.¹⁷

4) Program „Karta Tarnowskiej Rodziny”.

Program przyjęty w czerwcu 2012 r., następnie zmieniony w listopadzie 2013 r., adresowany jest do wszystkich rodzin zameldowanych na terenie Miasta Tarnowa, w których rodzice (jeden rodzic lub opiekun prawny) mają na utrzymaniu troje bądź więcej dzieci w wieku do lat 18 lub do lat 24 w przypadku kontynuowania nauki. W ramach Programu wydawana jest Karta Tarnowskiej Rodziny uprawniająca do korzystania z rozwijającego się systemu ulg i zniżek¹⁸.

5) Lokalny program wyrównywania szans edukacyjnych uczniów „Pierwszy dzwonek”.

Program utworzono w związku z przyjęciem przez Zarząd Województwa Małopolskiego Regulaminu projektu, polegającego na przyznaniu dotacji dla gmin na udzielenie wsparcia dla uczniów z rodzin wielodzietnych 3+ z województwa małopolskiego. Ma on na celu wsparcie uczniów w zakresie zwiększania ich szans edukacyjnych poprzez zapewnienie pomocy finansowej w zakresie dofinansowania zakupu artykułów edukacyjnych oraz pomocy dydaktycznej, w szczególności podręczników. Program jest finansowany z dotacji celowej przyznawanej poszczególnym gminom województwa małopolskiego¹⁹.

¹⁶ Uchwała Nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014–2020 (M. P. 2014 poz. 445).

¹⁷ Program przyjęty uchwałą Nr X/104/2015 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 28 maja 2015 r. w sprawie Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Miasta Tarnowa na lata 2015- 2017.

¹⁸ Program przyjęty uchwałą Nr XXIV/355/2012 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 28 czerwca 2012 r. w sprawie Programu „Karta Tarnowskiej Rodziny”, zmieniony uchwałą Nr XLIII/585/2013 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 28 listopada 2013 r. zmieniająca uchwałę w sprawie Programu „Karta Tarnowskiej Rodziny”.

¹⁹ Program przyjęty uchwałą Nr X/105/2015 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 28 maja 2015 r. w sprawie programu osłonowego pn. „Lokalny program wyrównywania szans edukacyjnych uczniów „Pierwszy dzwonek”.

6) Program osłonowy „Pomoc Gminy Miasta Tarnowa w zakresie dożywiania na lata 2014-2020”.

Program został utworzony w związku z ustanowieniem przez Radę Ministrów wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020. Jego celem jest ograniczenie zjawiska niedożywiania dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji. Program jest elementem polityki społecznej Miasta w zakresie poprawy poziomu życia rodzin o niskich dochodach, poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży oraz kształtowania właściwych nawyków żywieniowych. Jest finansowany ze środków własnych GMT oraz dotacji z budżetu państwa²⁰.

7) Gminny Program Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Tarnowa na 2016 rok.

Program zawiera zadanie, które ma być realizowane na rzecz rodzin. Jest to: Zadanie 2: Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe i narkomanii pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie, Działanie 5: Promowanie prawidłowego modelu rodziny m.in. poprzez organizację warsztatów kompetencji rodzicielskich, szkoleń dla rodziców w szczególności poruszających temat uzależnień od alkoholu i środków odurzających w tym: narkotyków, dopalaczy, ogólnodostępnych leków, których stosowanie w dużych ilościach stanowi zagrożenie dla zdrowia i życia.²¹

8) Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Mieście Tarnowie na lata 2016-2020.

Program zawiera Cel szczegółowy nr 2: Zapewnienie osobom niepełnosprawnym dostępu do dóbr i usług umożliwiających im pełne uczestnictwo w życiu społecznym. Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych. Zadanie: 2. Udzielanie świadczeń z pomocy społecznej osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom; przyznawanie pomocy materialnej na cele zdrowotne i socjalne osobom będącym w trudnej sytuacji finansowej. Cel szczegółowy nr 7: Zapewnienie równych szans osobom niepełnosprawnym w dostępie do kultury, sportu, rekreacji i turystyki. Zadanie: 2. Upowszechnianie i rozwijanie kultury fizycznej i turystyki z uwzględnieniem problematyki środowiska osób niepełnosprawnych i ich rodzin.²²

²⁰ Program przyjęty uchwałą Nr XLV/613/2014 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 30 stycznia 2014 r. w sprawie programu osłonowego pn. „Pomoc Gminy Miasta Tarnowa w zakresie dożywiania na lata 2014 - 2020”.

²¹ Program przyjęty uchwałą Nr XVIII/171/2015 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 26 listopada 2015 r. w sprawie Gminnego Programu Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Tarnowa na 2016 rok.

²² Program przyjęty uchwałą Nr XVIII/177/2015 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 26 listopada 2015 r. w sprawie Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Mieście Tarnowie na lata 2016-2020.

9) „Miejski program działań w obszarze promocji zdrowia i profilaktyki chorób społecznych na lata 2016 – 2020”

Program stanowi okresową strategię, opisującą przedmiot oraz charakter działań w zakresie polityki zdrowotnej w obszarze promocji zdrowia i profilaktyki zakaźnych i niezakaźnych chorób populacyjnych, planowanych do realizacji przez Miasto Tarnów. Dokument ten jest kontynuacją wcześniejszych programów wieloletnich, które Miasto wdrażało w latach 2007-2010 i 2011-2015. Program zawiera charakterystykę najważniejszych zjawisk demograficznych, ocenę aktualnych zagrożeń i problemów zdrowotnych mieszkańców miasta Tarnowa oraz cele i zadania do realizacji²³.

10) „Strategia Rozwoju Miasta – Tarnów 2020”.

Strategia zawiera wizję Tarnowa w roku 2020: „Tarnów - miasto komfortu i rozwoju, pomnażające bogactwa”. „Komfort” oznacza, iż miasto oferujące swoim mieszkańcom wysoki standard oczekiwanych usług, jest miastem przyjaznym rodzinie, miastem sprzyjającym aktywności obywatelskiej i dającym szansę osobistego autorozwoju. Cel 2.6.5 „Poprawa poczucia bezpieczeństwa publicznego” zakłada rozwój rodzinnych form opieki zastępczej, środowiskowych form wsparcia oraz systemu pomocy dla rodzin wielodzietnych.²⁴

11) Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miasta Tarnowa na lata 2013-2017.

Uchwalenie Programu²⁵ jest obowiązkiem Gminy wynikającym z ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego²⁶. Zgodnie z jej zapisami, zadaniem własnym gminy jest tworzenie warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej, w szczególności zapewnienia lokali socjalnych i zamiennych w wypadkach przewidzianych w ustawie a także zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych gospodarstw domowych o niskich dochodach. Uwzględniając zawarte w ustawie regulacje oraz mając na względzie nawarstwiający się problem braku lokali socjalnych w celu realizacji wyroków eksmisyjnych jak również zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych osób o bardzo niskich dochodach, w latach obowiązywania programu powiększenie szczególnie tego zasobu będzie priorytetowym celem Gminy.

12) Program współpracy Gminy Miasta Tarnowa z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2016 rok.

²³ Program przyjęty uchwałą Nr XXII/238/2016 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 31 marca 2016 r. w sprawie „Miejskiego programu działań w obszarze promocji zdrowia i profilaktyki chorób społecznych na lata 2016-2020”.

²⁴ Strategia przyjęta uchwałą Nr XI/111/2011 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 30 czerwca 2011 r. w sprawie „Strategii Rozwoju Miasta – Tarnów 2020”.

²⁵ Program przyjęty uchwałą Nr XXIX/426/2012 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miasta Tarnowa na lata 2013-2017.

²⁶ Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. 2014 poz. 150 z późn. zm.).

Program zawiera priorytetowe zadania publiczne zaplanowane przez Gminę Miasta Tarnowa do realizacji we współpracy z organizacjami pozarządowymi w 2016 r. w poszczególnych obszarach zawartych w art. 4. ust 1. ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie²⁷. W programie tym znajduje się szereg zadań priorytetowych w obszarach powiązanych z rodziną, tj.:

- a) pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób: 8 zadań priorytetowych,
- b) wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej: 2 zadania priorytetowe,
- c) udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej oraz zwiększania świadomości prawnej społeczeństwa: 1 zadanie priorytetowe,
- d) nauki, edukacji, oświaty i wychowania, w tym upowszechnianie zasad dobrego wychowania i wrażliwości społecznej: 6 zadań priorytetowych,
- e) działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży: 1 zadanie priorytetowe.²⁸

13) Program Działań na Rzecz Osób Starszych w Mieście Tarnowie na lata 2015-2020.

Program powstał w celu określenia warunków bytowych i potrzeb osób starszych, powyżej 60 roku życia oraz podejmowania działań, które w sposób planowy i celowy mogą wpłynąć na poprawę jakości ich życia w mieście Tarnowie. Program w sposób bezpośredni ukierunkowany jest na wsparcie osób starszych, ale pośrednio zakłada także wsparcie rodzin, które sprawują opiekę nad osobami starszymi. Rodziny są tu ujęte w Priorytecie II: Pomoc, wsparcie i zapewnienie osobom starszym bezpieczeństwa socjalnego, w Celu szczegółowym 4.: Wspieranie rodzin osób starszych.²⁹

²⁷ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2016 poz. 239).

²⁸ Program przyjęty uchwałą Nr XVIII/173/2015 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 26 listopada 2015 r. w sprawie Programu współpracy Gminy Miasta Tarnowa z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2016 rok.

²⁹ Program przyjęty uchwałą Nr XVIII/178/2015 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 26 listopada 2015 r. w sprawie przyjęcia Programu Działań na Rzecz Osób Starszych w Mieście Tarnowie na lata 2015-2020.

4. Zasoby.

4.1. Zasoby materialne i niematerialne pomocy społecznej.

4.1.1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowie.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowie od 1990 r. funkcjonuje jako samorządowa jednostka organizacyjna pomocy społecznej. Główna siedziba Ośrodka mieści się w budynku przy Al. Matki Bożej Fatimskiej 9. Ośrodek dysponuje również pomieszczeniami w budynku przy ul. Granicznej 8A i ul. Goldhammera 3, gdzie mieszczą się Zespoły Pracy Socjalnej, oraz w budynku przy ul. Gosłara 5, w którym znajduje się siedziba Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej. MOPS jest istotnym podmiotem polityki społecznej, niosącym pomoc wszystkim potrzebującym. Zakres pomocy jaki oferuje Ośrodek jest bardzo szeroki, począwszy od pomocy finansowej osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, przez usługi opiekuńcze, kierowanie do ośrodków wsparcia, kierowanie do domów pomocy społecznej, zapewnienie świadczeń opiekuńczych i wsparcia ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

W obszarze wspierania rodziny, Ośrodek dysponuje wykwalifikowaną kadrą realizującą zapisy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej³⁰ tj. zatrudnia:

- a) 46 pracowników socjalnych w Dziale Specjalistycznej Pomocy Środowiskowej, pracujących m.in. z rodzinami przeżywającymi trudności w realizowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- b) 3 asystentów rodziny – współpracujących z rodzinami po uprzednim powzięciu przez Ośrodek informacji o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych i przeprowadzeniu przez pracownika socjalnego rodzinnego wywiadu środowiskowego, dokonaniu analizy sytuacji rodziny i sporządzeniu wniosku do dyrektora Ośrodka o przydzielenie asystenta. W 2015 r. Ośrodek łącznie zatrudniał 6 asystentów rodziny, którzy pracowali z 66 rodzinami. Koszty wynagrodzenia 6 asystentów rodziny zostały w większości dofinansowane ze środków otrzymanych od Wojewody Małopolskiego w ramach „Programu asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2015”. W latach poprzednich (2012-2014) zatrudnienie asystentów również było dofinansowane z ww. programu.
- c) 3 psychologów – prowadzących konsultacje i poradnictwo specjalistyczne,
- d) 2 radców prawnych – świadczących pomoc prawną również w zakresie prawa rodzinnego.

4.1.2. Mieszkalnictwo.

Gmina zapewnia lokale socjalne i zamienne, a także zaspokaja potrzeby mieszkaniowe gospodarstw o niskich dochodach wykorzystując posiadany zasób mieszkaniowy. Lokale mieszkalne pozyskiwane są w wyniku naturalnego ruchu ludności i przeznaczone są na wynajem, jako lokale na czas nieoznaczony oraz lokale socjalne. Mając na uwadze w szczególności duże zapotrzebowanie na lokale socjalne, Gmina powiększa ten zasób m.in.

³⁰ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U z 2015 r. poz. 332 z późn. zm.).

poprzez proponowanie najemcom zajmującym lokale o obniżonym standardzie wynajem lokali o wyższym standardzie i tworzenie lokali socjalnych poprzez zmianę kwalifikacji odzyskanych lokali. W 2013 roku w tym trybie uzyskano 23 lokale socjalne i 11 lokali w trybie zmiany kwalifikacji i przebudowy, natomiast dwóm lokalom przywrócono status lokali na czas nieoznaczony. Pozyskanie lokali socjalnych w tej liczbie umożliwiło oddanie do użytku w grudniu 2012 r., po adaptacji pomieszczeń na cele mieszkalne, budynku po byłym internacie Zespołu Szkół Agrotechnicznych i Samochodowych przy ul. Pszennej w Tarnowie. W wyniku tej inwestycji pozyskano do mieszkaniowego zasobu Gminy 46 lokali mieszkalnych pełnostandardowych. Tym samym wnioskodawcy zajmujący lokale o niskim standardzie otrzymali ofertę wynajmu lokali w budynku przy ul. Pszennej w Tarnowie, a odzyskane lokale przekwalifikowano na socjalne.

W I półroczu 2015 r. Gmina zrealizowała rozpoczętą w 2013 r. inwestycję poprzez dokończenie budowy budynku przy ul. Konnej w Tarnowie, w wyniku której pozyskała 30 pełnokomfortowych mieszkań. Przy realizacji tej inwestycji Gmina korzystała z finansowego wsparcia w ramach Rządowego programu wsparcia finansowego z Funduszu Dopłat tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych. Warunkiem pozyskania tych środków pomocowych było powiększenie zasobu lokali socjalnych lub mieszkań chronionych w liczbie i o łącznej powierzchni użytkowej co najmniej równej liczbie i łącznej powierzchni użytkowej utworzonych lokali. W tym celu Miejski Zarząd Budynków Sp. z o.o. w Tarnowie zrealizował w 2015 r. budowę budynku mieszkalnego z 58 lokalami socjalnymi przy ul. Spytki w Tarnowie.

Tabela nr 4. Zasoby mieszkaniowe Miasta Tarnowa

	Stan na koniec grudnia 2013 r.	Stan na koniec grudnia 2014 r.	Stan na koniec grudnia 2015 r.
Mieszkania komunalne	2.398	2.304	2.231
Mieszkania socjalne	349	354	417
Łącznie	2.756	2.658	2.648

Źródło: Referat Pomocy Mieszkaniowej w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Miasta Tarnowa

4.1.3. Zespół Żłobków w Tarnowie.

W mieście Tarnowie instytucjonalna opieka nad dziećmi do lat 3 sprawowana jest przez sześć żłobków, wchodzących w skład Zespołu Żłobków, posiadających aktualnie 400 miejsc dla dzieci.

Tabela nr 5 . Wykaz żłobków prowadzonych przez GMT wraz z liczbą miejsc dla dzieci

Lp.	Nr Żłobka i adres	Liczba miejsc
1.	Żłobek Nr 1, ul. Topolowa 4	90
2.	Żłobek Nr 2, ul. Wiejska 29	80
3.	Żłobek Nr 3, ul. Goslara 5	60
4.	Żłobek Nr 4, ul. Westerplatte 12	25
5.	Żłobek Nr 5, ul. Do Prochowni 20	75
6.	Żłobek Nr 6, ul. Pracy 4c	70
Łącznie:		400

Źródło: Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Miasta Tarnowa

Żłobki prowadzone przez GMT umożliwiają rodzinom korzystanie z usług opiekuńczo-wychowawczych i edukacyjnych w formie zabawy przez 5 dni w tygodniu w godz. od 6⁰⁰ do 16⁰⁰ od poniedziałku do piątku, z wyjątkiem świąt i dni ustawowo wolnych od pracy oraz korzystanie z wyżywienia przygotowanego w kuchni żłobka (4 posiłki dziennie) uwzględniającego obowiązujące normy i zalecenia żywieniowe. Na wniosek rodzica, wymiar opieki w żłobku może być wydłużony za dodatkową opłatą – do godz. 18⁰⁰.

Posiłki przygotowywane są w oparciu o realizację zasad higieny produkcji żywności i bezpieczeństwa zdrowotnego. Na podstawie zaświadczenia lekarskiego stosowane są dla dzieci diety eliminacyjne i indywidualne wg potrzeb.

Żłobki dysponują nowoczesnym wyposażeniem dostosowanym do wieku i wzrostu dzieci. Każda grupa ma do dyspozycji bawialnię, jadalnię, sypialnię oraz łazienkę. Pomieszczenia wyposażone są w sprzęt spełniający wszystkie normy i atesty. Tereny zielone wokół budynków na których urządzono place zabaw wyposażone są w odpowiedni sprzęt. Zasoby lokalowe, rozmieszczenie oraz wyposażenie żłobków zapewniają wysoki standard pobytu wszystkich dzieci uczęszczających do żłobków.

W codziennej pracy pracownicy dbają o rozwijanie zainteresowań dzieci, organizowanie zabaw, zajęć manualnych, rozwijanie nawyków higienicznych, zapewniają bezpieczną zabawę oraz uczą funkcjonowania dzieci w grupie poprzez kontakt z rówieśnikami. W grupach prowadzone są zabawy dydaktyczne, ruchowe, manipulacyjno-konstrukcyjne. W porozumieniu z Urzędem Marszałkowskim organizowane są szczepienia przeciw pneumokokom. W każdym Żłobku organizowane są imprezy okolicznościowe (m.in. z okazji Dnia Dziecka, Dnia Matki, zabawy choinkowe, zajęcia pokazowe).

Gmina Miasta Tarnowa uczestniczy w Resortowym programie rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat trzech „MALUCH”. W celu umożliwienia rodzicom i opiekunom małych dzieci godzenia obowiązków zawodowych i rodzinnych w żłobkach prowadzonych przez Gminę Miasta Tarnowa w latach 2011-2015 utworzono 90 dodatkowych miejsc. W ww. okresie pozyskano dotacje w łącznej wysokości 3.086.075 zł.

W Tarnowie funkcjonują ponadto trzy niepubliczne żłobki, posiadające w sumie 73 miejsca.

Tabela nr 6. Wykaz żłobków niepublicznych wraz z liczbą miejsc dla dzieci

Lp.	Nazwa Żłobka i adres	Liczba miejsc
1.	„CHATA SKRZATA” Agnieszka Kutek, ul. Piłsudskiego 31	40
2.	„LOKOMOTYWA” os. Legionów H. Dąbrowskiego 10 c	21
3.	Anna Rumian "Małe szczęścia" ul. W. Rogoyskiego 15/2	12
Łącznie:		73

Źródło: Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Miasta Tarnowa

4.1.4. Placówki wsparcia dziennego w formie specjalistycznej.

W 2016 r. kontynuowana jest realizacja zadania publicznego pn. „Prowadzenie placówki wsparcia dziennego w formie specjalistycznej”. Obecnie funkcjonują dwie placówki wsparcia dziennego w formie specjalistycznej prowadzone przez:

- 1) Stowarzyszenie SIEMACHA w Spot Gemini Park w Tarnowie, ul. 16 Pułku Piechoty 12 dla 140 dzieci,
- 2) Fundację „Ich Pasje” w siedzibie Przedszkola Publicznego Nr 20 w Tarnowie, ul. Sportowa 4 dla 30 dzieci.

Działalność ww. placówek dofinansowana jest z budżetu GMT.

Od kwietnia 2016 roku rozpocznie swoje funkcjonowanie trzecia placówka wsparcia dziennego w formie specjalistycznej, która będzie prowadzona przez Fundację Partnerstwo dla Przyszłości w budynku przy ul. Parkowej 25, dla 30 dzieci.

Oferta Placówek skierowana jest do dzieci z rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, z rodzin dysfunkcyjnych, zagrożonych niedostosowaniem społecznym, z niepowodzeniami edukacyjnymi wynikającymi z zaniedbań środowiskowych, ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, z zaburzeniami komunikacji językowej, zaburzeniami zachowania. W związku z tym dzieciom i młodzieży zapewniana jest pomoc w nauce, organizacja czasu wolnego, rozwój zainteresowań oraz organizacja zabaw, zajęć sportowych. Placówki realizują dla wychowanków także zajęcia socjoterapeutyczne, profilaktyczne, psychoedukacyjne, psychokorekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne. Prowadzona jest praca z rodziną. Dzieci podczas pobytu w placówce otrzymują jeden posiłek.

W 2016 roku planuje się utworzenie czwartej placówki wsparcia dziennego w formie specjalistycznej dla 45 dzieci, w odremontowanym budynku przy ul. Gumniskiej 25.

4.1.5. Tarnowski Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Wsparcia Ofiar Przemocy.

TOIKiWOP jest jedyną w Tarnowie i regionie placówką świadczącą specjalistyczną pomoc dla ofiar przemocy w rodzinie. Placówka realizuje zadania:

- 1) ośrodka interwencji kryzysowej (OIK), w ramach którego udziela pomocy prawnej, psychologicznej i socjalnej (w tym całodobowego pobytu – 4 miejsca) osobom znajdującym się w sytuacjach kryzysowych – mieszkańcom miasta Tarnowa,
- 2) specjalistycznego ośrodka wsparcia dla ofiar przemocy (SOWdOP) - w ramach którego udziela kompleksowej pomocy: psychologicznej, prawnej i socjalnej, w tym schronienia (20 miejsc całodobowego pobytu), osobom bez względu na miejsce zamieszkania – ofiarom przemocy domowej; prowadzi działalność o charakterze edukacji społecznej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- 3) opracowuje i realizuje programy korekcyjno – edukacyjne dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
- 4) obsługuje połączenia z numeru 112 (Centrum Powiadamiania Ratunkowego), zarówno dla mieszkańców miasta Tarnowa, jak i innych miejscowości województwa małopolskiego.

W ramach swojej działalności w 2015 r. Tarnowski Ośrodek Interwencji Kryzysowej przeprowadził łącznie 5.531 interwencji oraz objął pomocą 868 osób. Dodatkowo Ośrodek bierze udział w kampaniach, prowadzi szkolenia, zajęcia warsztatowe, pogadanki profilaktyczno-informacyjne i udziela konsultacji. Specjaliści Ośrodka prowadzą konsultacje dla mieszkańców Tarnowa – rodziców/opiekunów dzieci i młodzieży podejmujących zachowania ryzykowne – w tym sięgających po alkohol i inne substancje psychoaktywne.

4.1.6. Ośrodki wsparcia i inne placówki opieki.

Miasto Tarnów wspiera rodziny w wychowywaniu i opiece nie tylko dzieci, ale również pomaga w opiece nad osobami zależnymi, będącymi jej członkami, np. osobami niepełnosprawnymi lub starszymi.

- 1) **Dom Dziennego Pobytu – dział Domu Pomocy Społecznej przy ul. Szpitalnej 53** jest przeznaczony dla 50 osób – mieszkańców Tarnowa. Dom Dziennego Pobytu jest formą pomocy w trybie dziennego wsparcia dla osób, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność, sytuację życiową, warunki rodzinne, mieszkaniowe, materialne i bezradność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych oraz wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Wszystkie osoby korzystające z usług Domu mogą uczestniczyć w różnorodnych formach terapii zajęciowej i rehabilitacji.
- 2) **Klub Samopomocy „Wiosna życia”** mieści się w budynku Niepublicznego Gimnazjum „U Konarskiego” w Tarnowie przy ul. Szewskiej 7. Zadaniem ośrodka jest prowadzenie działań o charakterze samopomocowym z akcentem na integrację pomiędzy osobami starszymi i młodzieżą lub dziećmi a także podjęcie działań, których celem jest międzypokoleniowa wymiana doświadczeń. W zajęciach bierze udział 25 seniorów oraz 5 młodych ludzi w wieku szkolnym. Organizowane są dla nich zajęcia z fizjoterapeutą, nauka tańca, warsztaty rękodzieła artystycznego, zajęcia komputerowe, spacer po Tarnowie, wyjazdy kulturalne i krajoznawcze, itp.
- 3) **Środowiskowy Dom Samopomocy typu B im. Św. Kingi** przy Al. M. B. Fatimskiej 6, prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu. Placówka ta ma charakter ośrodka wsparcia dziennego, zapewnia opiekę dzienną, pomoc w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych oraz prowadzi zajęcia wspomagające. Dom ma charakter ponadlokalny. Z usług placówki korzysta 60 osób niepełnosprawnych intelektualnie.
- 4) **Środowiskowy Dom Samopomocy typu C** dla osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych. Dom znajduje się w Tarnowie przy ul. Piotra Skargi 29a. Dom przeznaczony jest dla osób z różnymi postaciami otępienia, demencją starczą, chorobą Alzheimera, chorobą Parkinsona, zaburzeniami osobowości i zachowania, zaburzeniami adaptacyjnymi oraz z organiczną zmianą nastrojów. ŚDS zapewnia osobom skierowanym przez MOPS dzienny pobyt, częściową opiekę oraz pomoc w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych i poradnictwo psychologiczne. Dla podopiecznych prowadzone są treningi funkcjonowania w codziennym życiu, rozwiązywania problemów i nauka samodzielności umożliwiającej funkcjonowanie w środowisku.

5) Warsztaty Terapii Zajęciowej.

W Tarnowie funkcjonują trzy Warsztaty Terapii Zajęciowej prowadzone przez:

- 1) Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy, ul. Klikowska 190,

- 2) Polskie Stowarzyszenie Na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym – Koło w Tarnowie ul. Ostrogskich 5b,
- 3) Fundację Rozwoju, Edukacji, Pracy, Integracji REPI, ul. Hodowlana 6.

Uczestnikami warsztatów według stanu na koniec 2015 r. było 130 osób niepełnosprawnych intelektualnie, ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. Uczestnicy warsztatów mają możliwość wszechstronnego rozwoju przy zachowaniu najwyższych standardów pracy z osobami niepełnosprawnymi. WTZ oferują podopiecznym i ich rodzinom pomoc psychologiczną.

4.2. Zasoby w obszarze zdrowia.

4.2.1. Opieka zdrowotna.

Świadczenia opieki zdrowotnej dla mieszkańców Tarnowa realizowane są przez publiczne i niepubliczne podmioty lecznicze oraz lekarzy i pielęgniarki, działających w ramach indywidualnych i grupowych praktyk zawodów medycznych. Na terenie Tarnowa działa około 40 podmiotów leczniczych, prowadzonych w różnych formach i dysponujących zróżnicowanym potencjałem. Z uwagi na sposób udzielania świadczeń zdrowotnych, wyodrębnić można umownie takie formy opieki, jak: podstawowa opieka zdrowotna, ambulatoryjna opieka specjalistyczna, leczenie szpitalne, pielęgniarska opieka długoterminowa oraz ratownictwo medyczne.

4.2.2. Podstawowa opieka zdrowotna.

Podstawowa opieka zdrowotna na terenie miasta Tarnowa opiera się w przeważającej części (około 90% populacji mieszkańców) na niepublicznych podmiotach leczniczych, działających głównie w formie spółek prawa handlowego, które zawarły umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia. W ramach podstawowej opieki zdrowotnej każdy zadeklarowany pacjent ma zapewniony dostęp do świadczeń gwarantowanych, do których należą świadczenia lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, świadczenia pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej, świadczenia położnej podstawowej opieki zdrowotnej, świadczenia pielęgniarki lub higienistki szkolnej udzielane w środowisku nauczania i wychowania, świadczenia nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej oraz transport sanitarny. Świadczenia udzielane przez świadczeniodawców podstawowej opieki zdrowotnej mają fundamentalne znaczenie dla ochrony zdrowia rodziny, z uwagi na ich powszechność, kompleksowość oraz dostępność. Pacjent korzystający ze świadczeń podstawowej opieki zdrowotnej, to zarówno kobieta ciężarna, jak i małe dziecko od urodzenia do 6. roku życia, dziecko objęte obowiązkiem szkolnym aż do uzyskania pełnoletniości, lub zakończenia nauki szkolnej, a także osoba w wieku produkcyjnym i w wieku senioralnym. Dostęp do świadczeń lekarza podstawowej opieki zdrowotnej następuje na podstawie pisemnej deklaracji wyboru. Lekarz POZ dokonuje podstawowych badań i udziela porad lekarskich, decyduje o diagnostyce, sposobach leczenia oraz kierowaniu do poradni specjalistycznych, leczenia szpitalnego, leczenia rehabilitacyjnego, uzdrowskiego lub do opieki długoterminowej. W przypadku chorób nagłych porada winna być udzielana w dniu zgłoszenia, a w chorobach przewlekłych w terminie uzgodnionym w rejestracji.

Do świadczeń pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej ma prawo każdy pacjent, który złożył stosowną deklarację (analogicznie jak w przypadku lekarza POZ). Świadczenia pielęgniarskie, z jakich może korzystać rodzina to szczególnie świadczenia profilaktyczne, lecznicze i diagnostyczne obejmujące opiekę nad ciężarną, noworodkiem i niemowlęciem, a także małym dzieckiem, opieka zdrowotna udzielana w środowisku nauczania i wychowania oraz w środowisku zamieszkania pacjenta, jak również świadczenia udzielane w gabinecie pielęgniarki lub położnej.

Lekarskie świadczenia nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej udzielane są poza godzinami pracy przychodni, tj. w dni robocze pomiędzy godziną 18.00 a 8.00 rano dnia następnego oraz przez całą dobę w soboty, niedziele oraz święta i inne dni ustawowo wolne od pracy. Ze świadczeń tych korzystają pacjenci z dolegliwościami, z powodu których udaliby się normalnie do lekarza pierwszego kontaktu. W 2016 roku świadczenia dla mieszkańców Tarnowa z zakresu opieki całodobowej udzielane są przez: Centrum Medyczne Kol-Med, Miejską Przychodnię Lekarską Nr IV oraz Mościckie Centrum Medyczne sp. z o.o. Bardzo istotną rolę podstawowej opieki zdrowotnej jest również promowanie zdrowia i edukowanie zdrowotne, skierowane do wszystkich grup populacyjnych, których odzwierciedleniem jest rodzina. Opieka zdrowotna szczególnie na etapie podstawowym powinna promować zdrowy styl życia od poczęcia aż do śmierci człowieka, przez dostarczenie wiedzy i rozwijanie umiejętności potrzebnych do prowadzenia zdrowego i odpowiedzialnego życia.

4.2.3. Ambulatoryjne leczenie specjalistyczne.

Ambulatoryjna opieka zdrowotna polega na udzielaniu przez świadczeniodawców świadczeń opieki zdrowotnej osobom, które nie wymagają leczenia w warunkach całodobowych lub całodziennych. Świadczenia ambulatoryjnej opieki specjalistycznej realizowane są na podstawie skierowań wystawianych przez lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej bądź skierowań do poradni po zakończonym leczeniu szpitalnym. Na terenie Tarnowa działa szereg podmiotów, udzielających świadczeń ambulatoryjnej opieki specjalistycznej w ramach umów zawartych z NFZ, skierowanych zarówno do osób dorosłych jak i dzieci. Największymi świadczeniodawcami w Tarnowie z zakresu ambulatoryjnego leczenia specjalistycznego są Zespół Przychodni Specjalistycznych sp. z o.o., Szpital Wojewódzki im. Św. Łukasza, Specjalistyczny Szpital im. Szczeklika, Centrum Medyczne Kol-Med oraz Centrum Medyczne CenterMed sp. z o.o. Świadczenia gwarantowane w zakresie ambulatoryjnego leczenia specjalistycznego obejmują: porady specjalistyczne, badania diagnostyczne, procedury zabiegowe, ambulatoryjne świadczenia w chemioterapii, inne świadczenia ambulatoryjne oraz świadczenia wykonywane w celu realizacji programów lekowych.

4.2.4. Leczenie szpitalne.

Ubezpieczony ma prawo do leczenia szpitalnego w każdym szpitalu w Polsce, który podpisał umowę z Narodowym Funduszem Zdrowia. Skierowanie do szpitala wystawia lekarz pierwszego kontaktu lub specjalista działający na podstawie kontraktu z NFZ, a także lekarz przyjmujący w gabinecie prywatnym, jeżeli cel leczenia nie może być osiągnięty przez leczenie ambulatoryjne. Do skierowania lekarz kierujący (rodzinny, specjalista) dołącza

wyniki badań, które uzasadniają wstępne rozpoznanie i skierowanie pacjenta na leczenie szpitalne. Skierowanie na leczenie szpitalne zachowuje swoją ważność do czasu realizacji poprzez ustalenie terminu przyjęcia pacjenta. Bez skierowania szpital udziela świadczeń w stanach bezpośredniego zagrożenia życia lub porodu. W przypadkach nagłych, pacjent powinien zgłosić się do najbliższego Szpitalnego Oddziału Ratunkowego. Świadczenia zdrowotne udzielane w ramach opieki szpitalnej realizują w Tarnowie dwa publiczne szpitale: Szpital Wojewódzki im. Św. Łukasza w Tarnowie (dysponujący 658 łózkami) oraz Specjalistyczny Szpital im. E. Szczeklika w Tarnowie (dysponujący 402 łózkami).

Szczególną ofertą dla osób starszych i niepełnosprawnych, u których zakończone zostało leczenie na oddziałach szpitalnych a ich stan zdrowia wyklucza powrót do funkcjonowania w środowisku domowym, jest działalność zakładów opiekuńczo-leczniczych, prowadzonych przez Specjalistyczny Szpital im. E. Szczeklika (31 łóżek) oraz Mościckie Centrum Medyczne (45 łóżek).

4.2.5. Pielęgniarska opieka długoterminowa i paliatywna.

Jeśli pacjent jest obłożnie chory i nie wymaga pobytu w szpitalu, ale potrzebuje systematycznej opieki pielęgniarskiej w warunkach domowych, może zostać zakwalifikowany do pielęgniarskiej opieki długoterminowej. Do tej formy opieki mogą być zakwalifikowani pacjenci przewlekłe chorzy somatycznie i psychosomatycznie oraz psychicznie chorzy z wyłączeniem ostrej fazy choroby psychicznej. Lekarz podstawowej opieki zdrowotnej wystawia stosowne skierowanie określając stan chorego i rodzaj niezbędnej pomocy. Pielęgniarka opieki długoterminowej odwiedza chorego co najmniej 4 razy w tygodniu. W uzasadnionych medycznie przypadkach dostępna jest również w niedzielę, święta i dni wolne od pracy. Chory może liczyć na pomoc w zakresie edukacji zdrowotnej, w tym również członków rodziny, w przygotowaniu do samoopieki i samopielęgnacji, jak również pomoc w rozwiązywaniu problemów zdrowotnych w zakresie samodzielnego funkcjonowania w środowisku domowym. Czas objęcia chorego tą formą opieki jest uzależniony od stanu zdrowia pacjenta, ocenianego przez pielęgniarkę na koniec każdego miesiąca sprawowania opieki nad pacjentem. Opieka paliatywna i hospicyjna to wszechstronna, całościowa opieka i leczenie objawowe świadczeniobiorców chorujących na nieuleczalne, niepoddające się leczeniu przyczynowemu, postępujące, ograniczające życie choroby. Opieka ta jest ukierunkowana na poprawę jakości życia, ma na celu zapobieganie bólowi i innym objawom somatycznym oraz ich uśmierzenie, łagodzenie cierpień psychicznych, duchowych i socjalnych. Opieką taką obejmowane są osoby dorosłe oraz dzieci.

4.2.6. Ratownictwo medyczne.

System ratownictwa medycznego w Polsce jest systemem państwowym, a jego organizacja, funkcjonowanie i finansowanie należy do kompetencji organów administracji rządowej. Jednostkami systemu ratownictwa medycznego są szpitalne oddziały ratunkowe oraz zespoły ratownictwa medycznego. Wezwanie zespołu ratownictwa medycznego powinno mieć miejsce wyłącznie w sytuacjach bezpośredniego zagrożenia życia lub stanach nagłych, mogących prowadzić do istotnego uszczerbku zdrowia. Świadczenia udzielane są przez trzyosobowe specjalistyczne zespoły ratownictwa medycznego, w skład których wchodzi

lekarz systemu i pielęgniarka systemu lub ratownik medyczny oraz dwuosobowe podstawowe zespoły ratownictwa medycznego, w skład których wchodzi pielęgniarka systemu lub ratownik medyczny. Zespoły udzielają świadczeń zdrowotnych w razie wypadku, urazu, porodu, nagłego zachorowania lub nagłego pogorszenia stanu zdrowia, powodujących zagrożenie życia, a także transportują pacjenta do Szpitalnego Oddziału Ratunkowego, Izby Przyjęć lub bezpośrednio do placówki prowadzącej specjalistyczne leczenie. Zespoły ratownictwa medycznego interweniujące w Tarnowie, działają w ramach Powiatowej Stacji Pogotowia Ratunkowego. Szczególną formą doraźnej pomocy medycznej jest lotnicze pogotowie ratunkowe, o którego użyciu decyduje dyspozytor medyczny. Szpitalne oddziały ratunkowe udzielają pomocy medycznej osobom w stanie nagłego zagrożenia zdrowia, które są przywożone przez zespoły ratownictwa medycznego lub zgłaszają się same. W części przypadków pacjent po uzyskaniu pomocy w SOR może wrócić do domu, zaś pozostali chorzy po wstępnej diagnostyce i leczeniu są kierowani do oddziałów szpitalnych lub przekazywani do innych placówek specjalistycznych. W Tarnowie Szpitalny Oddział Ratunkowy działa w strukturach Szpitala Wojewódzkiego im. Św. Łukasza.

4.3. Zasoby z obszaru edukacji.

Miasto Tarnów pełni funkcję ponadregionalnego ośrodka edukacji, zawiera większość placówek, o których mówi ustawa o systemie oświaty. Wsparcie rodziny w zakresie edukacji realizowane jest na wielu płaszczyznach. Daje możliwość znalezienia swojego miejsca uczniom zdolnym i słabszym, solidnie przygotowuje do podjęcia dalszej nauki, zabiega o wyrównanie szans edukacyjnych, przedstawia szereg specjalistycznych propozycji dzieciom i młodzieży wymagającym różnych form kształcenia specjalnego. Pomaga ukończyć szkołę i zdobyć zawód uczniom z różnych środowisk. Gmina Miasta Tarnowa w roku szkolnym 2015/2016 jest organem prowadzącym 68 szkół i placówek oświatowych. Wśród szkół prowadzonych przez Gminę Miasta Tarnowa wyszczególnia się następujące samodzielne podmioty: 24 przedszkola publiczne, 10 szkół podstawowych, 4 gimnazja, 5 liceów ogólnokształcących, 1 technikum, 16 zespołów szkół, 3 szkoły specjalne i 5 pozostałych placówek. Do placówek wspierających edukację należą: Pałac Młodzieży, Bursa Międzyszkolna, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna oraz Specjalistyczna Poradnia Profilaktyczno-Terapeutyczna.

W tarnowskich szkołach uczy się 19.628 uczniów, a do przedszkoli uczęszcza 3.031 dzieci. Zatrudnionych jest 2.588 nauczycieli. Statystyczny nauczyciel Tarnowa w roku szkolnym 2014/2015 to: nauczyciel wykwalifikowany z wykształceniem wyższym magisterskim, kobieta (77% K, 23% M), średnio z 18-letnim stażem pracy i mający najwyższy stopień awansu zawodowego (jest nauczycielem dyplomowanym).

Placówki oświatowe dysponują obiektami wraz z wyposażeniem, służącymi prowadzeniu działalności edukacyjnej, wychowawczej i opiekuńczej. Stan techniczny i funkcjonalność budynków oświatowych oraz urządzeń sportowo-rekreacyjnych podlega ciągłej modernizacji. Corocznie podejmowane są działania inwestycyjne mające na celu podwyższanie jakości bazy edukacyjnej i dostosowanie do potrzeb dzieci i uczniów niepełnosprawnych.

Z uwagi na rosnącą liczbę dzieci (w wieku 0-6 lat) zdiagnozowanych, a potrzebujących specjalistycznej pomocy działają dwa Zespoły Wczesnego Wspomagania

Rozwoju Dziecka: w Przedszkolu Publicznym Nr 18 przy ul. Westerplatte 10 oraz w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej przy ul. Nadbrzeżnej Dolnej 7. W 2015 r. udzielono pomocy ponad 100 dzieciom.

Oprócz publicznych przedszkoli, szkół i placówek oświatowych, których organem prowadzącym jest Gmina Miasta Tarnowa, na terenie miasta działają także 64 szkoły i placówki oświatowe niepubliczne, w tym 19 przedszkoli do których uczęszcza 719 dzieci. W niepublicznych szkołach podstawowych, gimnazjach i ponadgimnazjalnych uczy się 2.014 uczniów. Niepubliczne placówki wsparcia to: dwie poradnie, trzy bursy i młodzieżowy ośrodek socjoterapii.

4.3.1. Pałac Młodzieży w Tarnowie.

Pałac Młodzieży jest placówką pracującą w systemie edukacji narodowej. Jest interdyscyplinarnym centrum oświatowo-kulturalnym dzieci i młodzieży. Specyfika tej placówki to przenikanie i uzupełnianie działalności politechnicznej, artystycznej, naukowej i sportowej, co daje szansę na pełny, nieskrępowany rozwój młodego człowieka. Jest miejscem niekonwencjonalnych przedsięwzięć rozwijających talenty i zainteresowania. Bardzo szeroka formuła programowa Pałacu Młodzieży, otwarcie na dokonujące się zmiany i aktualne potrzeby, powodują, że jest to placówka w pełni żywa i użyteczna. Dzieje się tak, nie tylko za sprawą doświadczonej 76 osobowej kadry nauczycielskiej i instruktorskiej, lecz również dzięki współpracy wszystkich: rodziców, szkół i zaprzyjaźnionych instytucji. 50-letnia historia placówki jest niezwykle bogata w wydarzenia, osiągnięcia i sukcesy. Wielu znanych dzisiaj ludzi było niegdyś jego uczestnikami. Dzięki kontynuowaniu dobrych tradycji, a także wieloletnich doświadczeń i wciąż nowych pomysłów Pałac Młodzieży jest stale obecny w świadomości Tarnowian.

Placówka jest organizatorem imprez o zasięgu ogólnopolskim i międzynarodowym. Współpracuje z wieloma krajami europejskimi takimi jak: Włochy, Węgry, Rumunia, Ukraina, Słowacja, Rosja, Estonia, Litwa, Francja, Szwecja, Dania, Niemcy, Austria, Bułgaria, Czech, Belgia i wiele innych. Z oferty stałej 44 pracowni korzysta 2.404 dzieci i młodzieży, natomiast z oferty okazjonalnej np. Ferie z Pałacem Młodzieży, Bezpieczne lato w mieście z Pałacem Młodzieży i innych skorzystało w roku szkolnym 2014/2015 ponad 2.000 dzieci.

4.3.2. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna (ul. Nadbrzeżna Dolna 7).

Jest placówką świadczącą usługi w zakresie: diagnozy i terapii psychologicznej, pedagogicznej i logopedycznej, doradztwa zawodowego, orzecznictwa i wskazywania form kształcenia wspomagających rozwój dzieci i młodzieży, opiniowania. W poradni zatrudniony jest wykwalifikowany zespół składający się z 23 psychologów, pedagogów i logopedów. Wszyscy pracownicy, wykorzystując swoje umiejętności i doświadczenie oferują pomoc zgłaszającym się do poradni dzieciom, uczniom, rodzicom oraz nauczycielom wszystkich tarnowskich przedszkoli i szkół.

4.3.3. Specjalistyczna Poradnia Profilaktyczno-Terapeutyczna (ul. Szujskiego 25).

Poradnia specjalizuje się w zakresie terapii i psychoprofilaktyki zaburzeń zachowania dzieci, młodzieży i ich rodzin, wsparcia psychologiczno-pedagogicznego udzielanego

dzieciom, młodzieży, rodzicom i nauczycielom, monitorowania i diagnozowania zagrożeń dzieci i młodzieży oraz przeciwdziałania ich skutkom, promocji zdrowia psychicznego. W poradni zatrudniony jest wykwalifikowany zespół 11 pedagogów, psychologów i socjologów, który udziela pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom, młodzieży zagrożonej niedostosowaniem społecznym oraz zapewnia pomoc rodzicom i nauczycielom w rozwiązywaniu trudnych sytuacji życiowych i wychowawczych. Ponadto świadczy usługi w zakresie wspierania zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży.

W odpowiedzi na potrzeby rodziców i wychowawców Specjalistyczna Poradnia Profilaktyczno-Terapeutyczna zgromadziła i opracowała wspólnie z Wydziałem Edukacji Informator - pomoc psychologiczno-pedagogiczna dla dzieci i młodzieży w Tarnowie. Miejski informator stanowi jednolity pod względem treści katalog podmiotów w Tarnowie i zakresu ich aktywności. Zawiera podstawowe dane na temat instytucji, organizacji i innych podmiotów, które wspierają rozwój i działają na rzecz dzieci i młodzieży. Informator dostępny jest w formie elektronicznej na stronie www.edunet.tarnow.pl.

4.4. Zasoby z obszaru kultury.

4.4.1. Miejska Biblioteka Publiczna im. Juliusza Słowackiego w Tarnowie.

Biblioteka jest jednostką organizacyjną Gminy Miasta Tarnowa. Istnieje od 1908 r. Posiada zbiory książek, czasopism, kolekcji i zbiorów specjalnych, z których poprzez sieć działów i filii korzysta rocznie blisko 28 tys. osób zarejestrowanych w wypożyczalniach oraz 42 tys. osób odwiedzających czytelnie. Przez cały okres funkcjonowania, Biblioteka była wielokrotnie reorganizowana, automatyzowana i komputeryzowana. W ostatnich latach w ramach projektu Edunet w filiach i Czytelni Naukowej utworzono Telecentra (publiczne punkty dostępu do Internetu z 48 stanowiskami). Codziennie z działów i filii MBP korzysta ok. 1.000 osób.

4.4.2. Teatr im. Ludwika Solskiego w Tarnowie.

Jest teatrem dramatycznym, utworzonym w 1945 r. Oprócz wystawiania sztuk teatralnych, Teatr realizuje projekty artystyczne w oparciu o zespół twórców, aktorów, rzemieślników teatralnych, producentów i organizatorów m.in. wystawy malarstwa, koncerty, spotkania poetyckie, montaż słowno-muzyczny, widowiska dla różnych grup wiekowych. W latach 2009-2011 budynek Teatru przeszedł gruntowną modernizację w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego.

4.4.3. Biuro Wystaw Artystycznych w Tarnowie.

BWA jest miejską instytucją kultury działającą w obecnym kształcie od 1996 roku. Każdego roku Galeria jest organizatorem ponad 30 wystaw i zdarzeń artystycznych realizowanych zarówno we własnej siedzibie, jak i w innych miejscach w Tarnowie, galeriach w Polsce i za granicą. W oparciu o program Galerii, realizowane są zajęcia edukacyjne, przybliżające świat sztuki młodym i dorosłym widzom. Organizowany był też cykl międzypokoleniowych warsztatów plastycznych dla „dziadków i wnuków”. Ze względu na duże zainteresowanie, Galeria planuje kontynuację projektu. Edukacyjną inicjatywą Galerii

jest Alfabet polski – rodzaj archiwum, oparty na spotkaniach z najciekawszymi artystami młodego pokolenia.

W siedzibie BWA – Pałacyku Strzeleckim, znajduje się sala edukacyjna przystosowana dla najmłodszych. Jest ona wyposażona w meble, które zostały specjalnie zaprojektowane z myślą o bezpieczeństwie dzieci. Sala jest wyposażona w książeczki, zabawki edukacyjne, artykuły plastyczne, kolorowanki i kolorowe poduchy do siedzenia. Podczas warsztatów edukacyjnych dla dzieci i rodzin dostępne są materiały plastyczne: farby plakatowe i temperowe, kredki, pisaki, plastelina, papiery kolorowe do wycinanek, folia samoprzylepna. Miejsce przystosowane jest dla grupy ok. 20 dzieci.

Główna sala wystawowa również jest wykorzystywana do organizowania warsztatów dla większych grup uczestników – klas ze szkół podstawowych, gimnazjalnych, średnich i podopiecznych domów pomocy społecznej lub warsztatów terapii zajęciowej. Jest ona także miejscem, gdzie odbywają się wykłady, spotkania autorskie, projekcje filmów – dzięki wyposażeniu w sprzęt multimedialny i nagłośnienie. BWA dysponuje również salą wystawową na Dworcu PKP w Tarnowie, na której prezentowana jest wystawa Małopolskiej Fundacji Muzeum Sztuki Współczesnej. Odbywają się tam wystawy najlepszych dyplomów Instytutu Sztuki PWSZ w Tarnowie i Zespołu Szkół Plastycznych w Tarnowie. Sala wystawowa na Dworcu PKP także jest miejscem, gdzie odbywają się warsztaty, wykłady i spotkania autorskie.

4.4.4. Tarnowskie Centrum Kultury.

Tarnowskie Centrum Kultury powstało w 1992 r. TCK zajmuje się koordynacją działalności kulturalnej, inspirowanie i inicjowanie różnorodnych kierunków działalności artystycznej w mieście. W strukturach Tarnowskiego Centrum Kultury działa kino „Marzenie”. Najważniejszą i największą imprezą organizowaną przez TCK jest Tarnowska Nagroda Filmowa, będąca ogólnopolskim wydarzeniem popularyzującym dorobek polskiej kinematografii oraz najstarszym po Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych w Gdyni Festiwałem związanym z polskim filmem. W siedzibie TCK przy Rynku 5 znajdują się sale wystawowe, sala koncertowa na 60 osób, pomieszczenia pracowni plastycznej oraz sala koncertowa na 120 osób. W budynku Kina „Marzenie” przy ul. Staszica 4 znajduje się sala kinowa z 317 miejscami, natomiast w przyziemiu budynku znajdują się pomieszczenia klubu filmowego.

4.4.5. Samorządowe instytucje kultury, podległe Marszałkowi Województwa Małopolskiego.

- 1) Centrum Sztuki Mościce - prowadzi kino „Millenium”, inspirowanie aktywne formy udziału w kulturze oraz działalność wystawienniczą i wydawniczą z zakresu kultury, sztuki i historii regionu.
- 2) Muzeum Okręgowe w Tarnowie - powstało w 1927 r. Instytucja skupia placówki i oddziały mieszczące się na terenie miasta Tarnowa oraz miejscowościach regionu. Muzeum prezentuje bogatą i zróżnicowaną kulturę Tarnowa i jego okolic. Zbiory muzealne prezentowane są w dziewięciu placówkach i oddziałach. Muzeum jest partnerem Programu Karta Tarnowskiej Rodziny, udzielając posiadaczom karty ulgi na zwiedzanie oddziałów Muzeum Okręgowego w Tarnowie, mieszczących się na terenie

Miasta Tarnowa tj. Gmachu Głównego, Ratusza, Muzeum Etnograficznego, Izby Pamięci Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej oraz Kamienicy przy Rynku.

4.5. Zasoby z obszaru sportu.

Na terenie Tarnowa znajduje się wiele obiektów sportowych oraz rekreacyjnych, które mogą zostać wykorzystane do realizacji zadań na rzecz rodzin, w szczególności zadań mających na celu zapewnienie wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży, a także zapewnienie im bezpiecznego i ciekawego wypoczynku w okresie ferii zimowych i wakacji. Część spośród tych obiektów należy do Gminy Miasta Tarnowa i funkcjonuje w ramach Tarnowskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji, Pałacu Młodzieży lub też należy do tarnowskich szkół. Najważniejsze obiekty sportowe i rekreacyjne, których właścicielem jest Gmina Miasta Tarnowa przedstawiono poniżej.

4.5.1. Miejskie obiekty sportowe.

1. Tarnowski Ośrodek Sportu i Rekreacji:

- 1) Park Wodny ul. Piłsudskiego 30 - obiekt całoroczny, sporty pływackie, nauka pływania, rekreacja w wodzie, przepustowość 278 osób/h.
- 2) Hala Sportowo-Widowiskowa ul. Krupnicza 8A - obiekt całoroczny, wielofunkcyjny, sporty halowe, rekreacja, widowiska sportowe i kulturalne.
- 3) Pływalnia Letnia Al. Tarnowskich 1 - obiekt rekreacyjny, sezonowy, sporty pływackie, rekreacja w wodzie.
- 4) Tereny Rekreacyjne z lodowiskiem ul. Wojska Polskiego 14 - obiekt rekreacyjny, wielofunkcyjny: futsal, łyżwiarstwo rekreacyjne, koszykówka, siatkówka, piłka nożna.
- 5) Hala sportowa Jaskółka ul. Traugutta 3A - obiekt całoroczny, wielofunkcyjny, sporty halowe, rekreacja, widowiska sportowe i kulturalne, targi. Obiekt przeznaczony do modernizacji i przebudowy.
- 6) Miejski Dom Sportu ul. Traugutta 5A - obiekt całoroczny, wielofunkcyjny: sporty pływackie, pływanie rekreacyjne, nauka pływania, sporty halowe siatkówka, koszykówka, gimnastyka. Obiekt bezpośrednio po przebudowie.
- 7) Pływalnia Letnia ul. Traugutta 5A - obiekt rekreacyjny, sezonowy, sporty pływackie, rekreacja w wodzie.
- 8) Sala Sportowa Dom Cieżarowca ul. Zbylitowska - obiekt całoroczny, sporty siłowe, gimnastyka sportowa i rekreacyjna.
- 9) Stadion piłkarsko - lekkoatletyczny ul. Traugutta - obiekt sezonowy, wielofunkcyjny piłka nożna, lekka atletyka. Obiekt przeznaczony do modernizacji i przebudowy.
- 10) Stadion piłkarski ul. Piłsudskiego 32 - obiekt całoroczny, wielofunkcyjny piłka nożna, sztuki walki, rekreacja, sporty siłowe.
- 11) Lodowisko sztucznie mrożone ul. Traugutta 3A - obiekt sezonowy, łyżwiarstwo rekreacyjne.
- 12) Zespół kortów ziemnych przy ul. Traugutta 3A - obiekt sezonowy, tenis ziemny.

2. Pałac Młodzieży:

- 1) Hala Sportowo-Widowiskowa ul. Gumniska 28.
- 2) Boisko wielofunkcyjne przy Pałacu Młodzieży - przeznaczone do gry w koszykówkę, piłkę ręczną i siatkówkę.

3. Szkolne, miejskie obiekty sportowe - na terenie miasta Tarnowa znajduje się 26 obiektów sportowych należących do szkół.

4.5.2. Inne obiekty sportowe.

1. MKS Tarnovia, ul. Bandrowskiego 9 - hala sportowa, dwa boiska do piłki nożnej oraz sala do tenisa stołowego.
2. KS Metal, ul. Warsztatowa 2 - dwa pełnowymiarowe boiska do piłki nożnej.
3. Tarnowski Klub Strzelecki Ligi Obrony Kraju, ul. Krzyska 17 - 3 strzelnice sportowe.
4. Uczniowski Klub Sportowy A.C.T. Sport, ul. Wojska Polskiego 12 - tenisowa hala sportowa z zapleczem.
5. KS Iskra Krzyż, ul. Krzyska 116 - stadion główny i boisko boczne.

5. Działania realizowane przez Gminę Miasta Tarnowa na rzecz wspierania rodzin.

5.1. Projekty socjalne realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

- 1) Warsztaty edukacyjne dla rodziców „Wychowanie bez klapsa” - zajęcia adresowane do rodziców - klientów Ośrodka niewygodnych wychowawczo oraz zagrożonych problemem przemocy w rodzinie. Celem głównym projektu było poszerzenie kompetencji rodzicielskich.
- 2) „Trening budżetowy” - dla osób nieumiejąco gospodarujących domowym budżetem - zajęcia skierowane do klientów Ośrodka, którzy mieli problemy z racjonalnym gospodarowaniem budżetem domowym. Celem treningu było nabycie i doskonalenie przez klientów, umiejętności prawidłowego radzenia sobie z domowymi finansami.
- 3) „Grupa wsparcia dla rodzin osób chorych na schizofrenię” - grupa wsparcia skierowana zarówno do rodziców, małżonków, jak i pełnoletniego rodzeństwa osób chorych na schizofrenię. Celem głównym projektu socjalnego było wsparcie rodzin osób cierpiących na schizofrenię.
- 4) „Grupa wsparcia dla samotnych rodziców” - projekt socjalny adresowany do samotnych rodziców, korzystających ze wsparcia Ośrodka. Celem głównym projektu było wsparcie samotnych rodziców poprzez ich aktywizację społeczną i integrację.
- 5) „Wiem więcej-pomagam świadomie” - celem głównym projektu była zmiana postaw młodzieży szkolnej z terenu Miasta Tarnowa wobec osób niepełnosprawnych, jak również poszerzenie wiedzy na temat niepełnosprawności, wypracowania pozytywnych wzorców zachowań, rozbudzenie empatii, poznanie trudności życia codziennego osób niepełnosprawnych oraz sposób ich postrzegania.
- 6) Miejski Ośrodek Pomocy zorganizował IV edycję Kampanii „Biała Wstążka”. Kampania pomaga osobom doświadczającym przemocy w rodzinie, a także wszystkim, którzy stosują agresję wobec swoich najbliższych. W ramach kampanii zorganizowane zostały liczne wydarzenia, w tym warsztaty psychologiczne, dyżury prawnika i psychologa, a także kierowane przede wszystkim do młodzieży akcje profilaktyczne. Partnerami kampanii były organizacje pozarządowe, a projekt współfinansowany był z budżetu Miasta Tarnowa.
- 7) Zajęcia profilaktyczne dla uczniów w tarnowskich szkołach. Pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, specjalizujący się w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, pełnili dyżury, w ramach których udzielali porad i konsultacji ofiarom przestępstw, w związku z organizowanym przez Ministerstwo Sprawiedliwości „Tygodniem Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przemocą”.
- 8) W ramach Mikołajkowej Akcji „Wszystkie dzieci są kochane” 152 dzieci z ubogich rodzin zostało obdarowanych prezentami. Organizatorem akcji był MOPS w Tarnowie wraz z Towarzystwem Powszechnej Pomocy „SERCE” w Tarnowie, Samorządem Uczniowskim III LO w Tarnowie oraz MCDN – Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Tarnowie.

5.2. Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Zespół ma za zadanie diagnozować problem przemocy w rodzinach. Został powołany przez Prezydenta Miasta Tarnowa na mocy art. 9a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. W jego pracach biorą udział przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, Urzędu Miasta Tarnowa, Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policji, Straży Miejskiej, oświaty, ochrony zdrowia i organizacji pozarządowych. W skład tego zespołu wchodzi także kuratorzy sądowi oraz przedstawiciele instytucji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy. Obsługę administracyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie zapewnia Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowie.

Zadaniem Zespołu jest integrowanie i koordynowanie działań prac przedstawicieli podmiotów, którzy wchodzi w skład zespołu oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności przez:

- nadzór nad realizacją „Programu Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Tarnowa”,
- prowadzenie spotkań informacyjno – edukacyjnych z mieszkańcami miasta,
- integrowanie i koordynowanie działań podmiotów, na rzecz pomocy ofiarom przemocy i przeciwdziałania temu zjawisku,
- opracowanie dokumentacji pracy Zespołu oraz grup roboczych,
- konsultacje indywidualnych przypadków zgłaszanych przez grupy robocze; pomoc w diagnozie, budowaniu planu pomocy,
- gromadzenie danych przekazywanych przez grupy robocze, inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą domową,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym,
- bieżący monitoring realizacji zadań zawartych w Programie.

5.3. Prowadzenie działalności profilaktycznej.

W ramach zadań ujętych w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Miasta Tarnowa na 2015 rok oraz Gminnym Programie Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Tarnowa na 2015 rok prowadzone były działania profilaktyczne w tarnowskich szkołach. Działania te finansowane były ze środków Gminy Miasta Tarnowa pochodzących z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Tabela nr 7. Działania profilaktyczne skierowane do uczniów, ich rodziców i nauczycieli

Lp.	Nazwa programu/szkolenia	Krótki opis programu/szkolenia
1.	„EPSILON”	program rekomendowany*, ukierunkowany na rozwijanie umiejętności osobistych i społecznych dzieci oraz poprawę ich psychospołecznego funkcjonowania; realizowany w formie zajęć warsztatowych dla dzieci z wykorzystaniem metod dramy, w programie uczestniczyło 630 uczniów i 58 nauczycieli szkół podstawowych
2.	„Plecak Daniela”	program zachowań problemowych takich jak przemoc i agresja, związanych z używaniem środków uzależniających; realizowany w formie zajęć warsztatowych dla dzieci z wykorzystaniem metod dramy, w programie uczestniczyło 357 uczniów i 28 nauczycieli szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych
3.	„Archipelag Skarbów”	program rekomendowany*, adresowany do uczniów szkół gimnazjalnych, ich rodziców i rady pedagogicznej szkoły biorącej udział w programie; ukierunkowany jest na ograniczenie zachowań problemowych (używanie alkoholu, narkotyków, wczesne zachowania seksualne, przemoc rówieśnicza) realizowany w formie mityngów w dużych grupach, w programie uczestniczyło 294 uczniów, 86 rodziców i 65 nauczycieli szkół gimnazjalnych
4.	„Warsztaty edukacyjne dla młodzieży szkolnej z zakresu profilaktyki uzależnień i udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej”	program z zakresu profilaktyki uzależnień, a w szczególności udzielania pierwszej pomocy w sytuacji zagrożenia życia w przypadku zatrucia substancjami psychoaktywnymi (np. alkoholem, narkotykami, nikotyną), w programie uczestniczyło 519 uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych
5.	„Debata”	program z zakresu profilaktyki alkoholowej, ma charakter uprzedzający, jego zadaniem jest zapobieganie przedwczesnemu używaniu alkoholu i towarzyszącym temu konsekwencjom oraz promowanie postawy abstynencji, w programie uczestniczyło 201 uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych
6.	„NOE”	program ma charakter interwencyjny, jego zadaniem jest wydobyć na światło dzienne istoty uzależnienia i współuzależnienia oraz zapobieganie stratom występującym z powodu używania substancji psychoaktywnych, ukazuje on problemy wynikające z używania substancji psychoaktywnych głębiej niż tylko w sferze biologicznej, przedstawia uzależnienie jako stan całego człowieka, jego intelektu, zmysłów, woli i uczuć; w programie uczestniczyło 1.215 uczniów szkół ponadgimnazjalnych
7.	„Nie daj się oszukać – dopalacze to też narkotyki”	program z zakresu przeciwdziałania narkomanii, obala mity na temat środków psychoaktywnych przedstawiając rzetelną wiedzę, w programie uczestniczyło 322 uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych

8.	„Godność człowieka”	program którego odbiorcami są zarówno uczniowie, jak i rodzice, ma on na celu ograniczenie zachowań problemowych dzieci i młodzieży związanych z używaniem alkoholu i innych środków odurzających, przypuszcza się że w programie będzie uczestniczyć ok. 3.420 uczniów oraz ok. 1.800 rodziców
9.	„Przyjaciele Zippiego”	szkolenie rekomendowane*, prowadzone w formie warsztatu dla nauczycieli wychowania przedszkolnego, przygotowujące do realizacji programu ukierunkowanego na wzmacnianie wśród dzieci w wieku od 5 lat umiejętności osobistych i społecznych, w szkoleniu uczestniczyło 16 nauczycieli
10.	„Unplugged”	szkolenie rekomendowane, prowadzone w formie warsztatu dla nauczycieli szkół podstawowych i gimnazjalnych, przygotowujące do realizacji w klasach programu adresowanego do młodzieży w wieku 12-14 lat, który ma na celu przeciwdziałanie przyjmowaniu przez uczniów substancji uzależniających (alkohol, narkotyki, tytoń), w szkoleniu uczestniczyło 20 nauczycieli

Źródło: Referat Polityki Społecznej w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Miasta Tarnowa

* program/szkolenie rekomendowane - posiadające rekomendację udzieloną łącznie przez wszystkie instytucje odpowiedzialne za wdrażanie systemu rekomendacji tj.: Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Instytut Psychiatrii i Neurologii, Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Kwota przeznaczona z budżetu Gminy Miasta Tarnowa na wszystkie powyższe działania profilaktyczne dla łącznie ok. 9.000 odbiorców wyniosła ok. 107.000 zł.

W 2016 r. w ramach Gminnego Programu Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Tarnowa na 2016 rok (3.2.4. pkt 7) zaplanowano na podobne działania profilaktyczne kwotę ok. 110 tys. zł.

5.4. Karta Tarnowskiej Rodziny.

Program „Karta Tarnowskiej Rodziny” jest elementem polityki prorodzinnej realizowanej przez GMT. Główne cele Programu to:

- promowanie modelu rodziny wielodzietnej i kształtowanie jej pozytywnego wizerunku,
- wzmocnienie kondycji finansowej rodzin wielodzietnych, poprawę jej warunków materialnych,
- wspieranie realizacji funkcji rodziny wielodzietnej,
- zwiększenie szans rozwojowych dzieci i młodzieży z rodzin wielodzietnych,
- zachęcenie do kreatywnego, kulturalnego i wspólnego spędzania wolnego czasu,
- ułatwienie rodzinom wielodzietnym dostępu do dóbr i instytucji kultury, obiektów i urządzeń sportowych i rekreacyjnych zarządzanych przez jednostki organizacyjne GMT,
- opracowanie, promocja i koordynacja systemu ulg adresowanych do rodzin wielodzietnych w jednostkach oferujących usługi kulturalne i sportowe, nie powiązanych strukturalnie i kapitałowo z GMT,

- opracowanie, promocja i koordynacja systemu ulg adresowanych do rodzin wielodzietnych wśród przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą na terenie miasta Tarnowa.

Program Karta Tarnowskiej Rodziny adresowany jest do wszystkich rodzin zameldowanych na terenie Miasta Tarnowa, w których rodzice (jeden rodzic lub opiekun prawny) mają na utrzymaniu troje bądź więcej dzieci w wieku do lat 18 lub do lat 24 w przypadku kontynuowania nauki.

W ramach Programu, wydawana jest nieodpłatnie Karta Tarnowskiej Rodziny (hologram na dany rok naklejony na Tarnowskiej Karcie Miejskiej) uprawniająca do korzystania z systemu ulg i zniżek. Osoby posiadające Kartę Tarnowskiej Rodziny mogą korzystać z ulg proponowanych przez jednostki miejskie: przejazdów komunikacją miejską, korzystania z basenów, obiektów sportowych i lodowisk, udziału w spektaklach familijnych w Tarnowskim Teatrze, w wystawach w muzeach i Galerii Miejskiej, korzystania z Internetu w filiach Miejskiej Biblioteki Publicznej. Pozostałe ulgi z zakresu: edukacji i rozwoju, w tym z kursów językowych, profilowanych i zawodowych, rekreacji, usług motoryzacyjnych (przeгляdy i diagnostyka), branży gastronomicznej i hotelarskiej, doradztwa specjalistycznego, turnusów rehabilitacyjnych dla dzieci niepełnosprawnych, dostępu do Internetu, usług naprawy drobnego sprzętu AGD, usług ogólnobudowlanych, usług medycznych i rehabilitacyjnych, ulg w aptekach, księgarniach, sklepach z artykułami odzieżowymi, niemowlęcymi, artykułami szkolnymi i sprzętem AGD, usług fryzjerskich, świadczone są przez różne firmy komercyjne z terenu Tarnowa i innych rejonów naszego kraju. W roku ubiegłym z programem „Karta Tarnowskiej Rodziny” współpracowało 63 partnerów.

W 2015 r. beneficjentami programu „Karta Tarnowskiej Rodziny” zostało 720 rodzin (3.481 osób). Rodziny wielodzietne najczęściej korzystały ze zniżek oferowanych przez Zarząd Dróg i Komunikacji. Dofinansowanie Gminy Miasta Tarnowa do przejazdów komunikacją miejską wyniosło w 2015 r. 409,4 tys. zł (w formie biletów okresowych skorzystały 1.462 osoby). Z kolei dofinansowanie Miasta do wypoczynku i rekreacji dla 13.621 osób posiadających Kartę i korzystających z obiektów sportowych (pływalni, a w okresie zimowym ze sztucznego lodowiska) Tarnowskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji wyniosło ponad 57 tys. zł.

5.5. Karta Dużej Rodziny.

Od czerwca 2014 r. rodziny wielodzietne, na mocy rządowego programu, mogą starać się o uzyskanie Karty Dużej Rodziny o zasięgu ogólnopolskim, która od dnia 1 stycznia 2015 r. wydawana jest na mocy przepisów ustawy z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny³¹. Karta ta oferuje otwarty katalog uprawnień oraz zniżek a jej posiadacze mogą korzystać m.in. z oferty kulturalnej, rekreacyjnej czy transportowej na terenie całego kraju. W okresie od stycznia do grudnia 2015 r. w Tarnowie wydano 2.155 kart dla 473 rodzin.

³¹ Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. 2014 poz. 1863 z późn. zm.).

Ponadto na mocy uchwały Rady Miejskiej w Tarnowie³², zwolniono z opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy, w części dotyczącej gospodarstw domowych stanowiących rodziny wielodzietne, o których mowa w ustawie o Karcie Dużej Rodziny, w części 1/2 opłaty pobieranej od każdego członka rodziny.

Celem powyższych przedsięwzięć jest promowanie i akcentowanie życia rodzinnego, w tym przypadku poprzez wsparcie oraz poprawę warunków materialnych rodzin wielodzietnych w Polsce.

5.6. Program Rodzina 500+.

Program „Rodzina 500+”, został wprowadzony ustawą o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci³³. Program zakłada, że świadczenie wychowawcze w wysokości 500 zł na drugie i kolejne dziecko otrzyma każda rodzina, bez względu na dochody. W przypadku rodzin z jednym dzieckiem niezbędne jest spełnienie kryterium dochodowego - 800 zł na osobę w rodzinie lub 1200 zł w przypadku dzieci z niepełnosprawnością. Świadczenie będzie wypłacane do ukończenia przez dziecko 18 lat. Według założeń Programu, świadczenie wychowawcze mogą otrzymywać rodzice, opiekunowie prawni lub faktyczni dziecka.

W Tarnowie, Program Rodzina 500 + jest realizowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Od 1 kwietnia 2016 r. wnioski przyjmowane są w wyznaczonych punktach na terenie miasta (w lokalach MOPS, UMT i przedszkolach). Wniosek wraz z załącznikami można również wysłać pocztą lub złożyć drogą elektroniczną.

Szacuje się, że w Tarnowie ok. 9.120 rodzin będzie uprawnionych do otrzymania świadczenia wychowawczego na ok. 15.883 dzieci.

5.7. Poradnictwo specjalistyczne i prawne.

Gmina Miasta Tarnowa świadczy usługi poradnictwa specjalistycznego i prawnego na rzecz rodzin. Działanie to jest realizowane przez jednostki organizacyjne GMT oraz zlecane w trybie otwartych konkursów ofert dla organizacji pozarządowych oraz podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego.

1) Miejski Punkt Konsultacyjny Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (Budynek Urzędu Miasta Tarnowa, ul. Goldhammera 3, pokój 213).

Dyżurujący w Punkcie specjaliści z zakresu terapii uzależnień i prawa oferowali mieszkańcom miasta następujące formy pomocy:

- udzielali porad w zakresie uzależnień od alkoholu i innych środków psychoaktywnych,
- świadczyli pomoc prawną z zakresu prawa rodzinnego, karnego, komorniczego, prawa pracy, udzielali pomocy w przygotowaniu pism procesowych,
- świadczyli pomoc terapeutyczną i udzielali wsparcia po zakończonym leczeniu odwykowym, wskazywali placówki, w których można podjąć leczenie.

Punkt jest finansowany ze środków Gminy Miasta Tarnowa pochodzących z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

³² Uchwała Nr XIX/196/2015 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 29 grudnia 2015 r. zmieniająca uchwałę w sprawie wyboru metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz ustalenia wysokości tej opłaty i ustalenia stawek opłaty za pojemniki.

³³ Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. 2016 poz. 195).

2) Prowadzenie punktu konsultacyjnego i telefonu zaufania dla mieszkańców Tarnowa w trudnych sytuacjach życiowych (Pl. Katedralny 6).

Zadanie to jest realizowane przez organizację pozarządową, Stowarzyszenie „ARKA - Poradnia Specjalistyczna i Telefon Zaufania w Tarnowie”, wyłonioną w drodze otwartego konkursu ofert i finansowane z budżetu Gminy Miasta Tarnowa. W ramach zadania można uzyskać porady psychologa, pedagoga, lekarza, prawnika, duszpasterza, mediatora, doradcy ds. społecznych oraz ds. rodziny.

3) Poradnictwo świadczone przez TOKIWOP (ul. Szarych Szeregów 1).

W Ośrodku klienci przyjmowani są bez skierowania, bezpłatnie. Można w nim uzyskać porady psychologa, socjologa, pedagoga, prawnika, pracownika socjalnego, a także terapeuty. Do Ośrodka mogą zgłaszać się osoby dotknięte sytuacjami traumatycznymi, w tym w szczególności dotknięte przemocą.

Ośrodek realizuje zajęcia warsztatowe dla uczniów tarnowskich szkół z zakresu zapobiegania zachowaniom ryzykownym. Przeprowadzane są pogadanki profilaktyczno-informacyjne dla rodziców z zakresu diagnozowania i zapobiegania zachowaniom ryzykownym oraz konsultacje dla mieszkańców Tarnowa – rodziców/opiekunów dzieci i młodzieży podejmujących zachowania ryzykowne – w tym sięgających po alkohol i inne substancje psychoaktywne.

4) Poradnictwo specjalistyczne świadczone przez MOPS w Tarnowie.

Z poradnictwa specjalistycznego mogą skorzystać wszyscy klienci MOPS, bez względu na rodzaj i formę udzielanej pomocy (w tym osoby objęte wyłącznie pracą socjalną) oraz osoby zainteresowane rodzinną pieczę zastępczą.

- Radca prawny m.in.:
 - a) udziela porad prawnych oraz wyjaśnień w zakresie stosowania prawa,
 - b) informuje o zmianie przepisów prawnych mających znaczenie dla funkcjonowania MOPS,
 - c) występuje w charakterze pełnomocnika przed sądami.
- Psycholog w Dziale ds. Pieczy Zastępczej m.in.:
 - a) prowadzi poradnictwo i terapię dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
 - b) prowadzi działalność diagnostyczno-konsultacyjną,
 - c) przeprowadza badania psychologiczne oraz analizy dotyczące kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
 - d) zapewniania rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwo, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego.
- Psycholog w Dziale Specjalistycznej Pomocy Środowiskowej:
 - a) zapewnia pomoc i poradnictwo psychologiczne dla klientów Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ośrodku i środowisku zamieszkania.

- Pedagog w Dziale ds. Pieczy Zastępczej m.in.:
 - a) prowadzi poradnictwo i terapię dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
 - b) przeprowadza badania pedagogiczne oraz analizy, dotyczące kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
 - c) zapewnia rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwo, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego.
- Doradca ds. osób niepełnosprawnych udziela:
 - a) informacji o prawach i uprawnieniach osób niepełnosprawnych,
 - b) informacji dotyczących warunków, jakie należy spełniać by móc ubiegać się o dofinansowanie ze środków PFRON,
 - c) informacji dotyczących procedur składania wniosków o dofinansowanie oraz dokumentów jakie należy dołączyć do wniosku,
 - d) prowadzi poradnictwo i doradztwo na rzecz osób niepełnosprawnych w Ośrodku i środowisku zamieszkania,
 - e) pobudza społeczną aktywność na rzecz osób niepełnosprawnych,
 - f) zbiera informacje dotyczące sytuacji osób niepełnosprawnych, diagnozuje ich potrzeby,
 - g) współpracuje z organizacjami pozarządowymi zrzeszającymi osoby niepełnosprawne oraz innymi instytucjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych,
 - h) utrzymuje kontakt z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

5) Nieodpłatna pomoc prawna.

Od stycznia 2016 r. na terenie całej Polski działa system nieodpłatnej pomocy prawnej na podstawie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej³⁴. Dzięki współpracy rządu, samorządów i organizacji pozarządowych system gwarantuje udzielanie nieodpłatnych porad prawnych świadczonych przez adwokatów, radców prawnych a także doradców podatkowych i absolwentów prawa legitymujących się odpowiednim doświadczeniem.

Zgodnie z ustawą pomoc prawną otrzymują osoby, które nie ukończyły 26 roku życia, albo ukończyły 65 lat, osoby, które w poprzednim roku miały przyznane świadczenie z pomocy społecznej na podstawie ustawy o pomocy społecznej, osoby posiadające ważną Kartę Dużej Rodziny, kombatancki, weterani oraz osoby zagrożone lub poszkodowane katastrofą naturalną, klęską żywiołową lub awarią techniczną.

W Tarnowie działają cztery takie punkty, organizowane przez Urząd Miasta Tarnowa. W dwóch z nich porad prawnych udzielają na przemian radcy prawni i adwokaci wyznaczeni kolejno przez Radę Okręgową Izby Radców Prawnych oraz Okręgową Radę Adwokacką, natomiast dwa kolejne prowadzone są przez organizację pozarządową, wyłonioną w otwartym konkursie ofert.

³⁴ Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej (Dz. U. 2015 poz. 1255).

Dwa punkty mieszczą się w budynku Urzędu Miasta Tarnowa, przy ul. Nowej 4, natomiast dwa kolejne w Pałacu Młodzieży przy ul. Piłsudskiego 24 oraz budynku Urzędu Miasta Tarnowa, przy ul. Mickiewicza 2.

Uprawnieni mogą uzyskać informacje w zakresie prawa pracy, prawa cywilnego, prawa rodzinnego, prawa karnego, prawa administracyjnego, prawa ubezpieczeń społecznych, przygotowania do rozpoczęcia działalności gospodarczej oraz prawa podatkowego z wyłączeniem spraw podatkowych związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej. Pomoc nie obejmuje natomiast spraw z zakresu prawa celnego, dewizowego, handlowego i działalności gospodarczej, z wyjątkiem przygotowywania do rozpoczęcia tej działalności.

Dodatkowo, od 1 kwietnia br. uruchomione zostały dwa punkty w których świadczona jest nieodpłatna pomoc prawna, przy czym jedynym kryterium uprawniającym do uzyskania w nich pomocy prawnej jest zamieszkiwanie na terenie Miasta Tarnowa.

Znajdują się one przy ul. Wałowej 16, DESK – Strefie Przedsiębiorcy w Tarnowie oraz na Osiedlu Legionów Henryka Dąbrowskiego 16, w Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 4 w Tarnowie. Pomoc prawna będzie dotyczyć w szczególności prawa cywilnego, w tym spadkowego, rodzinnego, karnego, administracyjnego, pracy i ubezpieczeń społecznych oraz prawa upadłościowego, za wyjątkiem spraw z zakresu podatków związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej.

6) Ośrodek poradnictwa i terapii rodzin.

W 2016 r. Miasto Tarnów planuje utworzyć Ośrodek poradnictwa i terapii rodzin, który będzie realizował następujące zadania:

- 1) Prowadzenie indywidualnego poradnictwa psychologicznego i pedagogicznego w szczególności dotyczącego uzależnień od substancji psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych, problemów i zaburzeń psychicznych, emocjonalnych, problemów wychowawczych, osób doświadczających przemocy.
 - 2) Prowadzenie punktu konsultacyjno-diagnostycznego dla osób (głównie młodzieży) uzależnionych bądź zagrożonych uzależnieniem od substancji psychoaktywnych. Punkt będzie się również zajmował tzw. uzależnieniami behawioralnymi (np. od internetu).
 - 3) Prowadzenie poradnictwa i terapii rodzin wieloprotymowych, zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.
- 7) **Dla rodziny, dzieci i młodzieży prowadzone jest poradnictwo** świadczone przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną (4.3.2.) oraz Specjalistyczną Poradnię Profilaktyczno-Terapeutyczną (4.3.3.).

5.8. Zadania publiczne z zakresu polityki społecznej realizowane w 2016 roku przez organizacje pozarządowe i podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego.

Tabela nr 8. Zadania publiczne realizowane w 2016 r. na rzecz rodzin lub ich członków, będących w trudnej sytuacji życiowej

Lp.	Nazwa zadania	Przedmiot zadania	Okres realizacji
1.	Prowadzenie placówki wsparcia dziennego w formie specjalistycznej	Prowadzenie placówek wsparcia dziennego w formie specjalistycznej dla łącznie 200 dzieci z terenu Miasta Tarnowa, w tym organizowanie zajęć socjoterapeutycznych, terapeutycznych, korekcyjnych, kompensacyjnych oraz logopedycznych oraz realizowanie indywidualnego programu korekcyjnego, programu psychokorekcyjnego lub psychoprofilaktycznego, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię.	2016 - 2018
2.	Dożywianie uprawnionych klientów Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tarnowie w formie posiłków gorących jednodaniowych	Przygotowanie i wydawanie jednego gorącego posiłku dziennie lub suchego prowiantu klientom Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tarnowie na podstawie decyzji administracyjnej. Zadanie w 2016 r. przeznaczone jest dla około 70 osób, co daje łącznie 25.550 wydanych posiłków i suchego prowiantu.	2016 - 2018
3.	Organizacja dystrybucji artykułów żywnościowych dla mieszkańców Tarnowa oraz organizacji pozarządowych działających na ich rzecz	Nieodpłatne przekazywanie produktów i gotowych artykułów spożywczych dla tarnowskich organizacji pozarządowych lub dla najuboższych mieszkańców Tarnowa oraz zapewnienie odpowiedniego transportu, magazynowania i sortowania żywności. W ramach zadania realizowany jest Program Pomocy Żywnościowej FEAD na zlecenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.	2016*
4.	Prowadzenie ośrodka wsparcia dla osób w podeszłym wieku w integracji z młodzieżą – klubu samopomocy	Prowadzenie przez cały okres realizacji zadania ośrodka wsparcia – klubu samopomocy dla 25 osób starszych w integracji z młodzieżą – 5 osób. Zadaniem ośrodka jest prowadzenie działań o charakterze samopomocowym z akcentem na integrację pomiędzy osobami starszymi i młodzieżą lub dziećmi a także podjęcie działań, których celem jest wymiana doświadczeń pomiędzy osobami w podeszłym wieku i młodzieżą.	2016
5.	Prowadzenie punktu konsultacyjnego oraz telefonu zaufania dla mieszkańców w trudnych sytuacjach	Udzielanie osobom znajdującym się w różnych trudnych sytuacjach życiowych informacji i psychologicznego wsparcia za pośrednictwem Telefonu Zaufania oraz udzielanie w Poradni Specjalistycznej wielorakiej pomocy: psychologicznej, pedagogicznej, medycznej, prawnej, duszpasterskiej, w sprawach społecznych i terapii małżeństw. Niesienie pomocy osobom, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej przeżywających problemy	2016

Program Wspierania Rodziny dla Miasta Tarnowa na lata 2016-2018

		osobiste, konflikty rodzinne, załamania i próby samobójcze, nie radzącym sobie z trudami życia, problemami zawodowymi – np. brakiem pracy.	
6.	Prowadzenie abstynencyjnych grup wsparcia	Prowadzenie raz w tygodniu abstynencyjnej grupy wsparcia dla osób uzależnionych od alkoholu, wychodzących z nałogu, która ma na celu wymianę doświadczeń, wzajemne wsparcie i motywowanie do zachowania trzeźwości oraz radzenie sobie z negatywnymi emocjami.	2016*
7.	Prowadzenie Punktu Opieki nad Osobami Nietrzeźwymi	Prowadzenie punktu dla 10 osób nietrzeźwych przez wszystkie dni tygodnia, całodobowo, również w dni wolne od pracy i w święta. Zapewnienie m. in. badania lekarskiego, obserwacji podstawowych parametrów życiowych, umożliwienie dokonania zabiegów higieniczno – sanitarnych i wymiany odzieży. W placówce prowadzone są również działania profilaktyczne.	2016 - 2018
8.	Prowadzenie ośrodka poradnictwa i terapii rodzin	Prowadzenie indywidualnego i grupowego poradnictwa psychologicznego i pedagogicznego w szczególności dotyczącego uzależnień od substancji psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych, problemów i zaburzeń psychicznych, emocjonalnych, problemów wychowawczych, problemów osób doświadczających przemocy.	2016*
9.	Organizacja kolonii socjoterapeutycznej dla dzieci pochodzących z rodzin dysfunkcyjnych, w których występuje uzależnienie od alkoholu	Zorganizowanie na terenie Polski kolonii socjoterapeutycznej dla minimum 20 dzieci – uczniów szkół podstawowych, trwającej minimum 10 dni.	2016*
10.	Organizacja zabawy mikołajkowej dla dzieci i młodzieży	Zorganizowanie zabawy mikołajkowej dla dzieci i młodzieży wraz z przygotowaniem upominków dla około 90 dzieci.	2016**
11.	Promocja i rozwój wolontariatu	Promowanie wolontariatu na terenie miasta Tarnowa, zorganizowanie konkursu Wolontariusz Roku 2016 oraz Tarnowskiej Gali Wolontariatu.	2016**

*Źródło: Referat Polityki Społecznej w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej
Urzędu Miasta Tarnowa*

* otwarte konkursy ofert na realizację zadań zostaną ogłoszone w II kwartale 2016 roku

** zadanie będzie realizowane przez organizację pozarządową w trybie pozakonkursowym

Na realizację ww. zadań publicznych w 2016 r. z budżetu Gminy Miasta Tarnowa zaplanowano kwotę 1.876,8 tys. zł.

5.9. Zadania realizowane w obszarze zdrowia.

Zdrowie należy do najważniejszych wartości społecznych i odgrywa bardzo ważną rolę w życiu każdego człowieka, rodziny i społeczności. Stanowi podstawę do osiągnięcia celów życiowych, realizacji zamierzeń, pragnień, ambicji. Jest zatem jednym z podstawowych zasobów społecznych i ekonomicznych, ponieważ zdrowe społeczeństwo jest zdolne do tworzenia dóbr materialnych i kulturowych oraz do osiągnięcia odpowiedniego rozwoju i poziomu jakości życia. Do najistotniejszych celów polityki zdrowotnej należy podejmowanie działań wspierających stan zdrowia wszystkich obywateli, przez zmniejszanie nierówności zdrowotnych, wzmacnianie zdrowia publicznego i zapewnianie systemów ochrony zdrowia zorientowanych na pacjenta. Ekonomia profilaktyki chorób wskazuje na możliwość ograniczenia kosztów opieki zdrowotnej, pod warunkiem że jednocześnie podejmowane są działania skierowane na promocję zdrowia i profilaktykę chorób prowadzone w sposób systematyczny.

Do działań niwelujących nierówności w zdrowiu oraz wzmacniających działania publicznego i niepublicznego sektora ochrony zdrowia należy między innymi podejmowanie skutecznych interwencji zdrowotnych, społecznych i środowiskowych. Interwencje zdrowotne mają na celu poprawę zdrowia społeczeństwa przez ukierunkowanie działań na promocję zdrowia i profilaktykę chorób oraz realizację wysokiej jakości i efektywności świadczeń zdrowotnych. Ważną rolę w tym obszarze odgrywają zarówno indywidualne osoby jak i lokalne społeczności, w tym organizacje pozarządowe, organizacje młodzieżowe i senioralne, ponieważ pomagają zwrócić uwagę na potrzeby reprezentowanego przez nich środowiska lokalnego. Rolą samorządu terytorialnego jest tworzenie lepszych warunków dla zdrowia, podnoszenie poziomu wiedzy na temat zdrowia, podejmowanie działań zapewniających ochronę zdrowia dzieci i młodzieży, promujących zdrowe miejsca pracy i wspieranie niezależnego i zdrowego życia osób starszych.

Miasto Tarnów od 2000 roku realizuje programy promocji zdrowia i profilaktyki chorób skierowane do różnych grup populacyjnych, które stanowią uzupełnienie dla świadczeń zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych. Szczególnie ważną inicjatywą z punktu widzenia rodziny jest realizacja programów polityki zdrowotnej obejmujących swymi działaniami dzieci i młodzież, zarówno w zdrowiu jak i w chorobie lub niepełnosprawności. Poniżej w tabelach nr 9 oraz nr 10 wyszczególnione zostały programy realizowane i planowane do realizacji, skierowane do tej grupy populacyjnej.

Tabela nr 9. Programy polityki zdrowotnej wdrażane przez Miasto Tarnów skierowane do dzieci i młodzieży

Lp.	Nazwa programu	Przedmiot programu	Okres realizacji
1.	„Program zdrowotny dotyczący profilaktyki zakażeń pneumokokowych w Małopolsce”	Wykonywanie szczepień ochronnych przeciwko pneumokokom u dzieci do 3 roku życia, zamieszkałych w Tarnowie.	2014 - 2020
2.	„Diagnoza, terapia oraz rehabilitacja dzieci i młodzieży przewlekle chorych, niepełnosprawnych, w tym z niedorozwojem umysłowym - Diagnoza i terapia dziecka autystycznego”	Prowadzenie specjalistycznej, całorocznej rehabilitacji u dzieci niepełnosprawnych z powodu dysfunkcji ośrodkowego układu nerwowego, zaburzeń o podłożu psychicznym, dysfunkcji	2006 - 2020

		fizycznych oraz wad słuchu.	
3.	„Diagnoza, terapia oraz rehabilitacja dzieci i młodzieży przewlekle chorych, niepełnosprawnych, w tym z niedorozwojem umysłowym - rehabilitacja oraz aktywizacja społeczna dzieci i młodzieży z mózgowym porażeniem dziecięcym”	Prowadzenie specjalistycznej, rehabilitacji u dzieci niepełnosprawnych z powodu dysfunkcji ośrodkowego układu nerwowego, w zakresie rewalidacji psychoruchowej, logopedycznej, pedagogicznej i terapii psychologicznej.	2006 - 2020
4.	„Diagnoza, terapia oraz rehabilitacja dzieci i młodzieży przewlekle chorych, niepełnosprawnych, w tym z niedorozwojem umysłowym - diagnoza i aktywizacja społeczna niepełnosprawnych dzieci, w tym uczniów klas integracyjnych w szkole podstawowej”	Prowadzenie specjalistycznej, całorocznej rehabilitacji u dzieci niepełnosprawnych z powodu zaburzeń psychoruchowych u niepełnosprawności stopnia lekkiego.	2006 - 2020
5.	„Diagnoza, terapia oraz rehabilitacja dzieci i młodzieży przewlekle chorych, niepełnosprawnych, w tym z niedorozwojem umysłowym - terapia i rehabilitacja dzieci z zespołem Downa i niepełnosprawnościami sprzężonymi”	Prowadzenie specjalistycznej, rehabilitacji u dzieci niepełnosprawnych z powodu dysfunkcji ośrodkowego układu nerwowego, w zakresie rewalidacji psychoruchowej, logopedycznej, pedagogicznej i terapii psychologicznej.	2015 - 2020
6.	„Diagnoza, terapia oraz rehabilitacja dzieci i młodzieży przewlekle chorych, niepełnosprawnych, w tym z niedorozwojem umysłowym - rehabilitacja dzieci i młodzieży z wadą słuchu oraz terapia sensoryczna”	Prowadzenie specjalistycznej, rehabilitacji u dzieci niepełnosprawnych z powodu wad słuchu lub zaburzeń sensorycznych w zakresie rewalidacji psychoruchowej, logopedycznej, pedagogicznej i terapii psychologicznej.	2006 - 2020

Źródło: Referat Zdrowia w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Miasta Tarnowa

Tabela nr 10. Programy polityki zdrowotnej planowane do realizacji przez Miasto Tarnów skierowane do dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych

Lp.	Nazwa programu	Przedmiot programu	Okres realizacji
1.	„Program zdrowotny profilaktyki zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV)” Program wymaga opracowania, a następnie przekazania do zaopiniowania Agencji Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji. Realizacja zadania będzie możliwa w przypadku uzyskania pozytywnej oceny interwencji zdrowotnej.	Wykonywanie szczepień ochronnych przeciwko wirusowi brodawczaka ludzkiego (HPV) oraz prowadzenie edukacji zdrowotnej w zakresie profilaktyki raka szyjki macicy.	2016 - 2020
2.	Program wczesnego wykrywania stanów depresyjnych i zapobiegania rozwojowi depresji u dzieci i młodzieży” Program wymaga opracowania, a następnie przekazania do zaopiniowania Agencji Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji.	<ul style="list-style-type: none"> Przeprowadzenie działań edukacyjnych obejmujących wszystkich uczestników programu (dzieci i młodzież oraz rodziców). Prowadzenie działań edukacyjno - psychologicznych skierowanych 	2018 - 2020

	Realizacja zadania będzie możliwa w przypadku uzyskania pozytywnej oceny interwencji zdrowotnej.	do grupy podwyższonego ryzyka (dzieci, młodzieży i ich rodziców).	
3.	<p>„Program wczesnego wykrywania nabytych wad rozwojowych u dzieci uczęszczających do szkół podstawowych oraz prowadzenie rehabilitacji korygującej wadę”</p> <p>Program wymaga opracowania, a następnie przekazania do zaopiniowania Agencji Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji. Warunkiem wdrożenia Programu będzie uzyskanie pozytywnej opinii Agencji oraz niezbędnego wsparcia finansowego z funduszy europejskich w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014 – 2020.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie badań przesiewowych skierowanych na wykrywanie wad wzroku, słuchu i wymowy u dzieci w przedziale wieku 6 – 8 lat. • Prowadzenie badań przesiewowych w kierunku wykrywania i korekty wad postawy u dzieci w przedziale wieku 7 – 9 lat. 	2018 - 2020
4.	<p>„Program domowej opieki długoterminowej u pacjentów przewlekle chorych”</p> <p>Program wymaga opracowania, a następnie przekazania do zaopiniowania Agencji Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji. Warunkiem wdrożenia Programu będzie uzyskanie pozytywnej opinii Agencji oraz niezbędnego wsparcia finansowego z funduszy europejskich w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014 – 2020.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie rehabilitacji domowej stosownie do indywidualnych potrzeb zdrowotnych pacjenta. • Przeprowadzenie szkoleń dla opiekunów osób przewlekle chorych. • Prowadzenie edukacji zdrowotnej skierowanej do pacjenta i jego rodziny. 	2018 - 2020

Źródło: Referat Zdrowia w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Miasta Tarnowa

Tarnowskie rodziny mogą także wziąć udział w programie zdrowotnym realizowanym przez Specjalistyczny Szpital im. E. Szczeklika w Tarnowie pn. „Świadoma mama – zdrowe dziecko – lepsze jutro – program zwiększania liczby urodzin w powiecie tarnowskim”, finansowany ze środków funduszy EOG i funduszy norweskich. W ramach programu promowane jest szeroko pojęte zdrowie prokreacyjne, zdrowie kobiety, noworodka i niemowlęcia. Osoby zainteresowane mogą skorzystać z różnych świadczeń zdrowotnych, realizowanych w ramach następujących interwencji:

- Programu promocji zdrowia prokreacyjnego, który oferuje naukę samobadania piersi mającą na celu zwiększenie czujności onkologicznej u dziewcząt i kobiet,
- Poradni Rodzinnej, w której można skorzystać z bezpłatnych badań lekarza ginekologa, neonatologa, porady laktacyjnej i położniczej,
- Programu profilaktycznego dla kobiet planujących ciążę, który oferuje bezpłatne badania lekarskie, badania biochemiczne oraz badania diagnostyczne,
- Programu profilaktycznego dla kobiet w ciąży, który oferuje badania USG prowadzone w kierunku wykrywania wczesnych wad płodu,
- Szkoły Rodzenia przygotowującej do świadomego porodu,

- Programu profilaktycznego dla noworodków, w ramach którego prowadzone są badania przesiewowe w kierunku wykrycia ewentualnych wad serca i dysplazji stawów biodrowych,
- Programu promocji karmienia piersią, w ramach którego prowadzona jest nauka karmienia piersią oraz poradnictwo laktacyjne,
- Zajęć pilatesu dla kobiet po porodzie.

Miasto Tarnów ponadto, realizuje lub planuje do realizacji programy zdrowotne skierowane do osób dorosłych w wieku produkcyjnym oraz do seniorów. Poniżej w tabeli nr 11. wyszczególniono programy wieloletnie, wdrażane od 2006 roku, oraz planowane do realizacji w latach 2016-2020.

Tabela nr 11. Programy polityki zdrowotnej wdrażane lub planowane do realizacji przez Miasto Tarnów skierowane do osób dorosłych

Lp.	Nazwa programu	Przedmiot programu	Okres realizacji
1.	„Prowadzenie działań edukacyjnych dla osób chorych na astmę oskrzelową, choroby alergiczne i POCHP”	Prowadzenie „szkoły” dla chorych na astmę oskrzelową i inne choroby alergiczne (rehabilitacja oddechowa, instruktaż i praktyczna demonstracja w zakresie metod samokontroli i przyjmowania leków, postępowanie w sytuacjach szczególnych.	2006 - 2020
2.	„Program szczepień ochronnych w populacji zwiększonego ryzyka – szczepienia przeciw grypie u kobiet i mężczyzn od 65 roku życia”	Wykonywanie szczepień ochronnych przeciwko grypie sezonowej ze szczególnym uwzględnieniem podopiecznych MOPS, pensjonariuszy DPS.	2006 - 2020
3.	„Wczesne wykrywanie i profilaktyka chorób sercowo – naczyniowych (miażdżycy, choroby nadciśnieniowej, choroby niedokrwiennej serca) oraz cukrzycy”	Prowadzenie wczesnej profilaktyki chorób krążenia przez objęcie wybranej grupy wiekowej kobiet i mężczyzn przesiewowymi badaniami laboratoryjnymi oraz oceną czynników ryzyka wystąpienia CHUK.	2006 - 2020
4.	„Program wykrywania zakażeń wirusowego zapalenia wątroby typu C (HCV) w populacji szczególnego ryzyka”	Prowadzenie przesiewowych badań laboratoryjnych w grupach szczególnego ryzyka narażonych na zakażenia wirusem zapalenia wątroby typu C.	2016 - 2020
5.	„Ograniczanie negatywnych skutków przewlekłych chorób narządu ruchu, lub powodujących dysfunkcję narządu ruchu - rehabilitacja (domowa) osób obłożnie chorych na stwardnienie rozsiane i reumatoidalne zapalenie stawów oraz inne przewlekłe schorzenia narządu ruchu”	Prowadzenie rehabilitacji ogólnoustrojowej u pacjentów niechodzących lub z ograniczoną możliwością poruszania się.	2006 - 2020
6.	„Ograniczanie negatywnych skutków przewlekłych chorób narządu ruchu, lub powodujących dysfunkcję narządu ruchu -	Prowadzenie rehabilitacji poprawiającej sprawność ruchową i manualną osób z dysfunkcją	2006 - 2020

	Rehabilitacja medyczna ogólnoustrojowa poprawiająca sprawność manualną i lokomocję”	narządu ruchu.	
7.	„Rehabilitacja psychofizyczna i profilaktyka wtórna kobiet po mastektomii”	Prowadzenie specjalistycznej terapii rehabilitacyjnej oraz wsparcia psychologicznego dla kobiet po amputacji piersi.	2006 - 2020
8.	„Edukacja i profilaktyka wspomagająca wczesne wykrywanie raka piersi u kobiet (punkt samobadania piersi)”	Prowadzenie działań edukacyjnych dotyczących profilaktyki raka piersi oraz nauka wykonywania samobadania piersi.	2018 - 2020

Źródło: Referat Zdrowia w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Miasta Tarnowa

5.10. Zadania realizowane w obszarze edukacji.

Tabela nr 12. Zadania zrealizowane w obszarze edukacji w 2015 r. przez organizacje pozarządowe i podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego

L.p.	Nazwa zadania	Tytuł zadania
1.	Organizacja jednodniowych spotkań edukacyjnych ukazujących historię, kulturę regionu i miasta, powiązanych z promowaniem zdrowego stylu życia oraz postaw ekologicznych	Tarnów – Trzy Kultury - Tarnowskie Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Dzieci i Młodzieży „Pałac”
2.	Organizacja przeglądów, konkursów dla dzieci i młodzieży szkolnej uczęszczającej do tarnowskich szkół	Akademia Poezji Tarnów 2015 – VII Międzynarodowy i XX Ogólnopolski Konkurs Recytatorski - Stowarzyszenie Absolwentów i Przyjaciół Szkoły Sportowej
		Z kurtyną teatru – spotkania teatralne w Szczepaniku – Fundacja im. Jana Szczepanika
3.	Prowadzenie centrum systemowego rozwoju dzieci i młodzieży	Centrum Systemowego Rozwoju „Kana”- Katolickie Centrum Edukacji Młodzieży „Kana”
4.	Organizacja atrakcyjnych form demokratycznego dyskusowania młodzieży wzmacniających ich większe zaangażowanie społeczne i lepsze rozumienie problemów	Tarnowska Liga Debatancka – Stowarzyszenie „Nowe Przestrzenie”
5.	Organizacja wolnego czasu młodzieży szkolnej poprzez prowadzenie zajęć pozaszkolnych w szczególności artystycznych	Organizacja wolnego czasu młodzieży szkolnej poprzez prowadzenie zajęć pozaszkolnych w szczególności artystycznych - Stowarzyszenie „Kanon”
		„Każdy może być aktorem” – Integracja dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych z dziećmi zdrowymi na zajęciach pozaszkolnych. Terapia przez sztukę. Przygotowanie do aktywnego uczestnictwa w kulturze - Stowarzyszenie „To, Co Wspólne”
6.	Organizacja wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży polskiej lub Polaków zamieszkałych zagranicą, z elementami edukacji, turystyki, ekologii i wychowania patriotycznego	Wędrowki śladami przodków – Tarnowska Fundacja Dobrosąsiedzkiej Współpracy
		Edukacyjna kolonia letnia dla dzieci pochodzenia polskiego z Ukrainy – Towarzystwo Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich

		Tarnów Ukrainie –Organizacja letniego wypoczynku dla dzieci i młodzieży polskiej mieszkającej na Ukrainie – Stowarzyszenie Przyjaciół Podola
--	--	--

Źródło: Wydział Edukacji Urzędu Miasta Tarnowa

W drodze otwartego konkursu ofert na realizację wyżej wymienionych 6 zadań, wybrano 10 ofert, złożonych przez 10 organizacji pozarządowych. Suma środków z budżetu Gminy Miasta Tarnowa przeznaczonych na realizację powyższych zadań to 225 tys. zł

W 2016 r. poza wymienionymi w powyższej tabeli, w obszarze edukacji przewidziane są także następujące zadania:

- 1) „Organizacja edukacyjnych zajęć z zakresu autoprezentacji i retoryki dla młodzieży z tarnowskich gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych”,
- 2) „Organizacja atrakcyjnych form zajęć o charakterze cyklicznym dla dzieci z tarnowskich przedszkoli, rozwijających ciekawość świata i zainteresowania z różnych dziedzin wiedzy”.

5.11. Aktualnie realizowane działania w obszarze kultury.

- 1) W ofercie repertuarowej **Teatru im. Ludwika Solskiego w Tarnowie** aktualnie znajduje się 9 spektakli rodzinnych. Ceny biletów na te spektakle objęte są promocjami:
 - a) Bilet rodzinny – stała promocja; 45 zł za bilet dla 3-osobowej rodziny (w tym co najmniej jedno dziecko). Ponadto każda następna osoba płaci tylko 15 zł,
 - b) Karta Tarnowskiej Rodziny – dla posiadaczy karty zniżki na bilet dla 1 osoby od 25% do 50 %,
 - c) Bilety dla osób z niepełnosprawnością – 10 zł za bilet.

Oferta teatralna jest dostępna dla podopiecznych tarnowskich placówek opiekuńczo-wychowawczych w postaci bezpłatnych zaproszeń na spektakle. W Teatrze realizowane są warsztaty teatralne dla dzieci i młodzieży w trakcie ferii. Zajęcia prowadzone przez aktorów Teatru mających doświadczenie w pracy z dziećmi i młodzieżą. Uczestnicy wspólnie przygotowują przedstawienie. Na zakończenie warsztatów odbywają się finałowe pokazy dla rodzin uczestników (Projekt „Ferie z Solskim 2016”, dwa tygodnie, 50 uczestników). Organizowane jest zwiedzanie Teatru oraz spotkania z aktorami – nieodpłatne formy poznawania Teatru od kuchni dla dzieci i rodzin.

- 2) Działania realizowane przez **Miejską Bibliotekę Publiczną w Tarnowie** mają charakter otwarty i są skierowane do wszystkich grup odbiorców. Główne działania to udostępnianie zbiorów, spotkania autorskie i promocje książek, spotkania klubów literackich, wystawy prac artystów z Tarnowa i regionu, konkursy, zajęcia dla dzieci w „Bibliotecznych Przedszkolach” itp. Biblioteka organizuje zajęcia dla dzieci i młodzieży w czasie wolnym. Są to przede wszystkim wakacje i ferie w Bibliotece, spotkania klubów literackich, np.: Grupa Młodych Autorów, Klub „Różowe Moliki” itp.

Biblioteka oferuje 50% zniżki za korzystanie z Internetu w Telecentrach dla posiadaczy „Karty Tarnowskiej Rodziny”.

3) **Biuro Wystaw Artystycznych** realizuje szereg projektów skierowanych do tarnowskich rodzin:

- „Małe BWA” – warsztaty dla dziadków i wnuków. Warsztaty są adresowane do dziadków i wnuków. Zajęcia są możliwością zobaczenia jak sztuka odbierana jest przez młodszych i starszych widzów oraz podzielenia się swoimi wrażeniami. Jeśli dziadkowie nie mogą wziąć udziału – zapraszamy dzieci z rodzicami lub opiekunami.
- „Ferie w BWA” – warsztaty dla dzieci. Zajęcia plastyczne to jeden z najlepszych sposobów, aby dziecko uczyło się kreatywności i zręczności. Podczas zajęć codziennie zajmujemy się innym tematem i stosujemy różne materiały plastyczne.
- „Lato w BWA” – otwarty warsztat dla rodzin. Otwarty warsztat plastyczny dla dzieci i rodziców, który w zależności od warunków pogodowych odbywa się przy budynku BWA lub w sali edukacyjnej.
- „Obraz. Dźwięk. Animacja” – warsztaty dla młodzieży. Warsztaty dla młodzieży, która związana jest z kierunkami artystycznymi oraz dla samouków. Ich celem jest stworzenie miejsca i warunków, gdzie młodzi ludzie mogą rozwinąć się w dziedzinie tworzenia animacji 2D i 3D, której możliwość nauki jest właściwie niedostępna nigdzie w Tarnowie i okolicach. Warsztaty te pozwalają rozwijać się zdolnej młodzieży, których rodziny nie są zamożne i nie stać ich na pokrycie kosztów nauki poza granicami miasta. Udział w nich jest okazją do odkrycia nowej możliwości na wybór swojej ścieżki zawodowej i poznanie prowadzących - specjalistów w tej dziedzinie.
- „O sztuce awangardy” dla szkół średnich - „Sztuka w Parku” spacer śladami sztuki w Parku Strzeleckim. Dzieci przechodzą znanymi już ścieżkami parku, zwracając szczególną uwagę na architekturę i rzeźby, które się tam znajdują. Mogą dowiedzieć się: Co to jest Mauzoleum gen. Józefa Bema? Kiedy zostało otoczone sztucznym stawem? Dlaczego rzeźba o nazwie "Melancholia" zmienia kolory? Jaka jest historia Pałacyku Strzeleckiego?
- „Wokół BWA” to warsztaty, których celem jest przybliżenie młodym odbiorcom czym jest takie miejsce jak galeria sztuki współczesnej i ukazanie działań prowadzonych przez BWA w i poza przestrzenią budynku Pałacyku Strzeleckiego.
- „Warsztaty o budynkach muzealnych” to zajęcia poświęcone architekturze z nawiązaniem do tematu „Co to jest muzeum?”.
- „Warsztaty o sztuce awangardy” to wprowadzenie na temat sztuki awangardy, jako nurtu odrzucającego dotychczasowe style. Zapoznanie się z czasem przełomu, który nastąpił z początkiem XX wieku daje możliwość zrozumienia jak sztuka najnowsza ewoluowała do obecnego kształtu.
- Warsztaty Terapii Zajęciowej - oprowadzanie po aktualnej wystawie dla osób niepełnosprawnych i podopiecznych Domów Pomocy Społecznej.

- 4) **Tarnowskie Centrum Kultury** realizuje szereg projektów kulturalnych i rozrywkowych z których część w sposób szczególnie jest skierowana do rodzin. Najistotniejszymi z punktu widzenia niniejszego programu są:
- DOBA dla Kultury. Projekt łączący pokolenia zainteresowane kulturą, wspólnotą, współuczestnictwem. W ramach projektu prezentowane są wnętrza obiektów na co dzień trudnodostępne dla zwiedzających, organizowane są specjalne warsztaty i występy w których mogą wziąć udział wszyscy zainteresowani – amatorzy i profesjonaliści. Wspólne śpiewanie, malowanie, szycie, zwiedzanie – jest zaproszeniem do pokonywania barier społecznych także z powodów wykluczeń finansowych. W ramach projektu wszystkie imprezy są nieodpłatne.
 - Szkoła Muzyków Rockowych jest projektem realizowanym od prawie 20 lat, w ramach którego prowadzona jest nauka gry na gitarze oraz gitarze basowej, instrumentach klawiszowych oraz perkusji.
 - Autorska Pracownia Plastyczna realizowana w ferie zimowe. Jest to pracownia plastyczna w postaci otwartych warsztatów. Poza walorami artystycznymi, projekt zapewnia zagospodarowanie i animację czasu wolnego jago uczestnikom.
 - PracOFFnia – warsztaty rękodzieła artystycznego, również pełniące dodatkową funkcję w postaci animacji czasu wolnego.
 - Przegląd twórczości artystycznej dla młodzieży APLAUZ – współorganizowany z Zakładem Poprawczym w Tarnowie. W projekcie biorą udział także podopieczni Zakładów Poprawczych z całego kraju oraz młodzież miasta Tarnowa. Projekt zakłada aspekt resocjalizacyjny, ułatwienie powrotu do życia w społeczeństwie, życia na wolności. Poprzez wspólne spotkania na scenie otwiera na nowe możliwości stwarza szansę na nowy start, wyrównuje nierówności społeczne.

5.12. Aktualnie realizowane działania w obszarze sportu.

1) Realizacja feryjnego i wakacyjnego wypoczynku dzieci i młodzieży:

- Program „Ferie zimowe Tarnów 20..” – kwota od 90 do 120 tys. zł oraz zapewnienie obiektów i sprzętu do realizacji zadania,
- program „Lato w mieście bezpieczne wakacje Tarnów 20..” kwota od 320 do 380 tys. zł oraz zapewnienie obiektów i sprzętu do realizacji zadania.

Projekty realizowane na terenie Gminy Miasta Tarnowa: „Lato w mieście bezpieczne wakacje Tarnów, 20..” i „Ferie zimowe Tarnów 20..”, przeznaczone są dla dzieci i młodzieży z tarnowskich szkół, w szczególności nie korzystających z wyjazdowych form wypoczynku. Co do zasady udział w programach jest nieodpłatny. Opłaty obowiązują w przypadku półkolonii, ale wyłącznie za posiłki, stosuje się też opłaty znacznie obniżone (1 zł) za korzystanie z lodowisk i pływalni.

Łączna ilość uczestników projektu „Lato w mieście bezpieczne wakacje Tarnów” w każdym roku wynosi ok. 36 tysięcy dzieci. Natomiast w projekcie „Ferie zimowe Tarnów” łączna ilość uczestników to w przybliżeniu 15 tys. na dany rok. W rezultacie przeprowadzonych inicjatyw dzieci uczestniczące w obu projektach miały możliwość wyboru interesującego ich sposobu spędzania wolnego od nauki czasu. Uczestnicy projektów

wykazują duże zainteresowanie proponowanymi formami aktywnego spędzania czasu. Oba te programy zachęcają dzieci do aktywnego i zdrowego stylu życia. Udział w poszczególnych zajęciach może skutkować dalszym zainteresowaniem dziecka danym sportem.

- 2) Wsparcie realizacji systemu rozgrywek międzyszkolnych w ramach kalendarza Szkolnego Związku Sportowego, na poziomach szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych.

Przedsięwzięcie jest finansowane z budżetu miasta Tarnowa w ramach planu finansowego Tarnowskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji, który realizuje zadania w tym zakresie we współpracy merytorycznej z Tarnowskim Szkolnym Związkiem Sportowym. Kwota przeznaczona na prowadzenie zadania wynosi corocznie 60 tys. zł. Częściowo finansowane są również koszty wyjazdów poszczególnych drużyn szkolnych na zawody na poziomie ponadlokalnym. System realizowany jest na trzech poziomach: Igrzyska Młodzieży Szkolnej dla szkół podstawowych, Gimnazjada oraz Licealiada. Realizacja zadania wymaga doinwestowania w sferze zarówno organizacyjnej, jak też w kwestii utworzenia systemu gratyfikacji dla poszczególnych szkół, dyrektorów i nauczycieli, mającego pobudzić do większego liczbowo i jakościowo uczestnictwa poszczególnych szkół tarnowskich w rozgrywkach – liczba uczestników: ok. 12 tys. uczniów rocznie.

- 3) Wsparcie udziału sekcji dzieci i młodzieży tarnowskich klubów sportowych w ogólnopolskim systemie współzawodnictwa sportowego dzieci i młodzieży:

Finansowanie systemu „Sportowe talenty”, realizowanego w zakresie prowadzenia naboru i selekcji dzieci i młodzieży do sekcji klubów sportowych działających na terenie miasta Tarnowa; preferowanie w systemie dotacji klubów sportowych prowadzących i utrzymujących bazę sportową służącą do realizacji programów w zakresie sportu dzieci i młodzieży; preferowanie w systemie dotacji klubów sportowych prowadzących model szkolenia w poszczególnych kategoriach wiekowych, umożliwiający zawodnikowi karierę w jednym klubie - kwota roczna ok. 670 tys. zł.

- 4) Realizacja kalendarza miejskich imprez sportowych i rekreacyjnych przeznaczonych dla szerokiej rzeszy odbiorców – dzieci, młodzieży, całych rodzin:

- budowa oferty sportowej pod kątem promocji sportu i aktywnego stylu życia wśród mieszkańców Miasta Tarnowa: coroczne ustalanie w ramach posiadanych środków oferty sportowej dla mieszkańców miasta, prowadzenie odpowiedniej polityki informacyjnej z wykorzystaniem dostępnych form przekazu,
- tworzenie warunków sprzyjających organizacji imprez sportowych: organizacja cyklicznych, masowych imprez sportowych dla amatorów, organizacja przedsięwzięć sportowych o znaczeniu lokalnym (osiedle) we współpracy z radami osiedli, organizacjami pozarządowymi.

Zakładany jest udział dzieci i młodzieży oraz całych rodzin. Kwota łączna: ok. 260 tys. zł.

Najważniejsze imprezy masowe z ostatnich lat:

- Puchar Tarnowa w Kolarstwie Górskim,
- Bieg Leliwitów,
- Bieg Sokołów z okazji Święta Niepodległości,

- ogólnopolska akcja Polska Biega.
- 5) Zapewnienie ułatwionego dostępu do bazy sportowo-rekreacyjnej dla dzieci i młodzieży oraz rodzin: stosowanie preferencyjnych opłat za korzystanie z usług, m.in. zniżki dla dzieci i młodzieży, Karta Tarnowskiej Rodziny; realizacja Programu „Umiem Pływać”, nieodpłatnego dla uczestników, z udziałem środków z Funduszu Zajęć Sportowych dla Uczniów Ministerstwa Sportu i Turystyki:
 - a) W ramach Karty Tarnowskiej Rodziny, zarządzeniami Prezydenta Miasta Tarnowa, ustalone zostały znacząco niższe opłaty za korzystanie z miejskiej bazy sportowo – rekreacyjnej. Stosowane są w następujących obiektach w wysokości:
 - Park Wodny ul. Piłsudskiego oraz Pływalnia Kryta w Miejskim Domu Sportu ul. Traugutta – opłata za 1 godzinę od osoby wynosi 4 zł przy opłatach zwykłych 10,50 zł i ulgowych 6 zł,
 - Pływalnia Letnia Al. Tarnowskich – opłata za całodzienny pobyt 3,50 zł przy opłatach zwykłych 10 zł i ulgowych 6 zł,
 - Pływalnia letnia ul. Traugutta – opłata za całodzienny pobyt 3,50 zł przy opłatach zwykłych 9,50 zł i ulgowych 5,50 zł,
 - Lodowisko sztucznie mrożone przy ul. W. Polskiego – opłata za 45 minutową tercję 2,50 zł przy opłatach zwykłych 6 zł i ulgowych 4 zł,
 - Lodowisko sztucznie mrożone przy ul. R. Traugutta – opłata za 45 minutową tercję 2,50 zł przy opłatach zwykłych 5 zł i ulgowych 3,50 zł.
 - b) W celu zwiększenia dostępności oraz zmniejszenia obciążeń finansowych rodziców za korzystanie z miejskiej bazy sportowej ustalone zostały, zarządzeniami Prezydenta Miasta Tarnowa, niższe opłaty dla zorganizowanych grup młodzieżowych i dla stowarzyszeń sportowych mających siedzibę na terenie Gminy Miasta Tarnowa. Stosowane są w następujących obiektach w wysokości:
 - Hala Sportowa „Jaskółka” ul. Traugutta – za 1 godzinę korzystania z boiska 50 zł, przy opłacie zwykłej 116 zł,
 - Hala Sportowa ul. Krupnicza – za 1 godzinę korzystania z całego boiska 60 zł przy opłacie zwykłej 110 zł,
 - Park Wodny ul. Piłsudskiego - za 1 godzinę: od osoby 2,50 zł, za tor w niecce sportowej 20 zł przy opłacie zwykłej 58 zł,
 - Miejski Dom Sportu ul. Traugutta – pływalnia za 1 godzinę: od osoby 2,50 zł, za tor w niecce sportowej 20 zł przy opłacie zwykłej 30 zł, Sala sportowa 40 zł przy opłacie zwykłej 70 zł.
 - Stadion Sportowy ul. Piłsudskiego – opłata za 1 godzinę udostępnienia boiska piłkarskiego 20 zł, pozostali 40 zł, za 1 godzinę udostępniania Sali sportowej 20 zł, pozostali 30 zł,
 - Stadion Lekkoatletyczny ul. Traugutta – opłata za 1 godzinę udostępnienia boiska 20 zł, pozostali 100 zł.

- c) Realizacja programu nieodpłatnej masowej nauki pływania dla uczniów tarnowskich szkół – współfinansowanie z Funduszu Zajęć Sportowych dla Uczniów, będącego w dyspozycji Ministra Sportu i Turystyki.

Bezpośrednim realizatorem programu na terenie miasta jest Tarnowski Ośrodek Sportu i Rekreacji. Program w ostatnich latach realizowany był w kwocie 60 tys. zł, z czego do 20 tys. zł pochodziło z Funduszu Zajęć Sportowych dla Uczniów będącego w dyspozycji Ministra Sportu i Turystyki. Program obejmuje zasięgiem 300 uczniów w okresie od marca do listopada, z wyjątkiem wakacji i realizowany jest na krytych pływalniach miasta Tarnowa. Wnioski przygotowywane przez TOSiR oraz Wydział Sportu corocznie uzyskują pozytywną ocenę Ministerstwa Sportu i Turystyki i są kierowane do realizacji dofinansowania. Oprócz tego programu, TOSiR prowadzi również zajęcia nauki i doskonalenia pływania na zasadach odpłatności uczestników.

6. Cele i zadania Programu.

Cel główny:

Stworzenie wielopłaszczyznowego, zintegrowanego i sprawnego systemu wsparcia tarnowskiej rodziny.

Priorytet I. Wspieranie prawidłowej funkcji rodziny.

Cel 1.: Poprawa sytuacji materialnej rodzin poprzez wsparcie rodzin w realizowaniu funkcji ekonomicznej i tworzenie warunków umożliwiających zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych członków rodziny.

Zadania:

1. Przyznawanie i wypłacanie świadczeń pieniężnych i w naturze na rzecz rodzin zgodnie z ustawą o pomocy społecznej.
2. Przyznawanie świadczeń wynikających z ustawy o świadczeniach rodzinnych.
3. Pomoc w dożywianiu dzieci i młodzieży.
4. Wsparcie socjalne rodziny w sytuacji zdarzeń losowych.
5. Wzmocnienie kondycji finansowej rodzin wielodzietnych poprzez realizację Programu Karta Tarnowskiej Rodziny, pozyskiwanie nowych partnerów do współpracy.
6. Udzielanie przez Powiatowy Urząd Pracy pomocy w znalezieniu pracy bezrobotnym członkom rodziny poprzez pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe i informację zawodową, pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy, organizowanie szkoleń przygotowania zawodowego dorosłych i stażu, robót publicznych, prac interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego.
7. Udział Gminy Miasta Tarnowa w rządowych programach wspierania rodzin (Program Karta Dużej Rodziny, „Pierwszy dzwonek”, „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”, Program „Rodzina 500+” i inne).
8. Organizowanie wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci i młodzieży.

Wskaźniki:

1. Liczba rodzin/beneficjentów świadczeń pomocy społecznej.
2. Liczba rodzin/beneficjentów świadczeń rodzinnych.
3. Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia w sytuacji zdarzenia losowego.
4. Liczba dzieci i młodzieży korzystających z dożywiania.
5. Liczba partnerów Programu Karta Tarnowskiej Rodziny.
6. Liczba wydanych Kart Tarnowskiej Rodziny oraz Kart Dużej Rodziny.
7. Liczba beneficjentów Programu Rodzina 500+.
8. Liczba dzieci i młodzieży, zakwalifikowanych do wakacyjnej kolonii letniskowej i zimowiska.

Cel 2.: Wsparcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Zadania:

1. Pomoc rodzinie w prawidłowym realizowaniu funkcji opiekuńczo–wychowawczych poprzez szeroko pojętą pracę socjalną.
2. Realizacja przez pracowników MOPS projektów socjalnych.
3. Upowszechnienie funkcji i zwiększenie zatrudnienia asystentów rodziny w sposób ciągły umożliwiający stabilizację kadry i zwiększenie efektywności oraz skuteczności ich pracy.
4. Zwiększenie dostępności do specjalistycznego poradnictwa rodzinnego, umożliwiającego korzystanie z różnych form wsparcia: prawnego, psychologicznego, w zakresie uzależnień, terapii indywidualnej, terapii grupowej i terapii rodzinnej.
5. Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności w realizowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wsparcia asystenta rodziny, pomocy w formie rodziny wspierającej.
6. Prowadzenie terapii i mediacji (zadanie wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, konieczne zatrudnienie mediatora).
7. Organizowanie usług dla rodzin z dziećmi w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych.
8. Współpraca z innymi podmiotami realizującymi zadania na rzecz rodziny dysfunkcyjnej.
9. Pracy socjalna z rodziną biologiczną dziecka czasowo umieszczonego w pieczy zastępczej.

Wskaźniki:

1. Liczba rodzin korzystających z pomocy w formie pracy socjalnej.
2. Liczba projektów socjalnych zrealizowanych przez MOPS.
3. Liczba zatrudnionych asystentów rodziny.
4. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.
5. Liczba rodzin korzystających z usług opiekuńczych i specjalistycznych.
6. Liczba rodzin objętych terapią indywidualną i grupową.
7. Liczba przeprowadzonych mediacji.
8. Liczba rodzin biologicznych objętych pracą socjalną.
9. Liczba rodzin, w których wychowują się dzieci, korzystających z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych.
10. Liczba rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym.

Cel 3.: Poprawa stanu zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych tarnowskich rodzin o najniższych dochodach.

Zadania:

1. Zwiększanie zasobu lokali socjalnych Gminy Miasta Tarnowa poprzez zmianę kwalifikacji odzyskiwanych lokali spełniających wymogi przewidziane dla tej kategorii lokali.
2. Poprawa komfortu i stanu bezpieczeństwa w budynkach z lokalami wchodzącymi w skład mieszkaniowego zasoby Gminy Miasta Tarnowa poprzez kontynuację działań

termomodernizacyjnych, montaż instalacji centralnie ciepłej wody oraz zmianę sposobu ogrzewania w odzyskiwanych pustostanach z ogrzewania węglowego na etażowe, z uwzględnieniem warunków technicznych.

3. Udzielanie informacji i pomocy w uzyskaniu dodatku mieszkaniowego i zryczałtowanego dodatku energetycznego.

Wskaźniki:

1. Liczba nowych lokali socjalnych Gminy Miasta Tarnowa.
2. Liczba lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Miasta Tarnowa objętych pracami termomodernizacyjnymi, montażem instalacji centralnie ciepłej wody lub zmianą sposobu ogrzewania.
3. Liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych.
4. Liczba przyznanych zryczałtowanych dodatków energetycznych.

Cel 4.: Udzielanie wsparcia rodzinom dotkniętym problemem uzależnień oraz zjawiskiem przemocy.

Zadania:

1. Podejmowanie działań interdyscyplinarnych mających na celu zapobieganie sytuacjom kryzysowym w rodzinie oraz rozwiązywanie już istniejących.
2. Zapewnienie rodzinom specjalistycznego poradnictwa i wsparcia, poprawa dostępności do wsparcia psychologicznego, prawnego i społecznego dla rodzin dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie.
3. Zintensyfikowanie w mieście profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie, w szczególności skierowanej do dzieci i młodzieży.
4. Podjęcie działań w kierunku zwiększenia dostępności leczenia stacjonarnego w działającym w Tarnowie Ośrodku Leczenia Uzależnień i Współuzależnienia.
5. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w funkcjonującym w mieście Ośrodku Interwencji Kryzysowej i Wsparcia Ofiar Przemocy.
6. Kontynuacja realizacji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.
7. Prowadzenie stałego monitoringu środowisk zagrożonych przemocą.
8. Wspieranie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.
9. Rozwój współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób i rodzin dotkniętych uzależnieniami i przemocą.

Wskaźniki:

1. Liczba ośrodków udzielających wsparcia psychologicznego, prawnego i społecznego dla rodzin dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie.
2. Liczba osób, które skorzystały ze wsparcia TOIKiWOP.

3. Liczba funkcjonujących programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.
4. Liczba rodzin dotkniętych problemem alkoholowym, narkotykowym i przemocy w rodzinie, którym udzielono poradnictwa specjalistycznego.
5. Liczba założonych „Niebieskich kart”.

Priorytet II. Wzmacnianie roli rodziny.

Cel 1.: Pomoc tarnowskim rodzinom w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pomoc w opiece i wychowaniu dziecka.

Zadania:

1. Zapewnienie opieki nad dzieckiem do lat trzech w tarnowskich żłobkach.
2. Podnoszenie standardu pobytu dzieci w żłobkach prowadzonych przez Gminę Miasta Tarnowa.
3. Wdrażanie w żłobkach nowoczesnych metod prowadzenia zajęć z dziećmi do lat 3.
4. Zapewnienie opieki nad dziećmi rodziców pracujących (zapewnienie miejsc w żłobkach, przedszkolach, świetlicach szkolnych, letnich półkoloniach).
5. Zapewnienie dzieciom i młodzieży opieki, pomocy w nauce, organizacji wolnego czasu i zajęć sportowych, udziału w programach profilaktycznych oraz rozwoju zainteresowań poprzez prowadzenie placówek wsparcia dziennego.
6. Zapewnienie dzieciom i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych udziału w zajęciach socjoterapeutycznych, profilaktycznych, psychoedukacyjnych, psychokorekcyjnych, kompensacyjnych prowadzonych przez placówki wsparcia dziennego w formie specjalistycznej.
7. Łagodzenie skutków zaburzenia funkcjonowania rodziny w wyniku eurosieroctwa dzieci.
8. Tworzenie i promowanie miejsc przyjaznych rodzinie z małymi dziećmi.

Wskaźniki:

1. Liczba miejsc w żłobkach prowadzonych przez Gminę Miasta Tarnowa.
2. Liczba dzieci w żłobkach.
3. Liczba funkcjonujących placówek wsparcia dziennego.
4. Liczba miejsc w placówkach wsparcia dziennego.
5. Liczba dzieci w placówkach wsparcia dziennego.

Cel 2. Tworzenie lepszych warunków dla dobrego stanu zdrowia i lepszej jakości życia mieszkańców miasta Tarnowa.

Zadania:

1. Inwestowanie w zdrowie i podejmowanie działań wspierających zdrowie jednostki, uwzględniających uwarunkowania w całym cyklu życia człowieka (dzieciństwo, młodość, wiek produkcyjny i wiek poprodukcyjny).

2. Zmniejszanie nierówności społeczno – zdrowotnych przez realizację programów polityki zdrowotnej zwiększających dostępność do świadczeń zdrowotnych, które nie są finansowane ze środków publicznych lub dostępność do nich jest znacznie ograniczona.
3. Podnoszenie poziomu wiedzy o zdrowiu mieszkańców miasta w celu zwiększania możliwości kształtowania swojego zdrowia i podejmowania odpowiednich wyborów zdrowotnych oraz zdrowego stylu życia.
4. Podejmowanie niezbędnych działań profilaktycznych przeciw najczęściej występującym chorobom zakaźnym i niezakaźnym.
5. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi, podmiotami leczniczymi i innymi instytucjami działającymi na rzecz osób chorych potrzebujących wsparcia.

Wskaźniki:

1. Liczba programów polityki zdrowotnej skierowanych do mieszkańców miasta Tarnowa.
2. Liczba i rodzaj grup populacyjnych objętych działaniami programów polityki zdrowotnej.
3. Liczba mieszkańców miasta, objętych działaniami programów polityki zdrowotnej.
4. Liczba organizacji pozarządowych działających na rzecz ochrony zdrowia we współpracy z lokalnym samorządem.
5. Liczba podmiotów leczniczych, realizujących programy polityki zdrowotnej we współpracy z lokalnym samorządem.

Cel 3.: Wzmocnienie umiejętności i kompetencji opiekunów –wychowawczych rodzin.

Zadania:

1. Organizowanie grup wsparcia i samopomocowych dla rodzin dysfunkcyjnych mających na celu wymianę doświadczeń oraz zapobieganie izolacji.
2. Współorganizowanie imprez o charakterze kulturalnym, integracyjnym i świątecznym.
3. Promowanie nowatorskich programów pracy z rodziną wieloproblemową, wdrażanych przez instytucje i organizacje.
4. Kierowanie rodzin do uczestnictwa w programach i projektach realizowanych przez instytucje i organizacje.
5. Współpraca MOPS z innymi podmiotami realizującymi zadania na rzecz rodziny dysfunkcyjnej.
6. Organizowanie szkoleń, warsztatów, konferencji i konsultacji dla rodzin wieloproblemowych.
7. Wspieranie wszystkich osób profesjonalnie zajmujących się pracą z rodziną poprzez umożliwienie udziału w systematycznych superwizjach zewnętrznych oraz grupach ewaluacyjnych.
8. Podnoszenie kwalifikacji i doskonalenie umiejętności kadry pomocy społecznej pracującej z rodzinami dysfunkcyjnymi.

Wskaźniki:

1. Liczba prowadzonych grup wsparcia i grup samopomocowych dla rodzin dysfunkcyjnych.

2. Liczba uczestników grup wsparcia i grup samopomocowych dla rodzin dysfunkcyjnych.
3. Liczba realizowanych programów na rzecz rodzin wieloproblemowych.
4. Liczba uczestników programów na rzecz rodzin wieloproblemowych.
5. Liczba szkoleń, kursów i warsztatów.
6. Liczba uczestników szkoleń, kursów i warsztatów.

Priorytet III. Wsparcie w edukacji dzieci i młodzieży.

Cel 1.: Zapewnienie wysokiej jakości kształcenia w tarnowskich placówkach edukacyjnych.

Zadania:

1. Doskonalenie oferty i jakości usług edukacyjno-wychowawczych.
2. Zwiększanie kompetencji zawodowych edukacyjno-wychowawczych kadry pedagogicznej szkół i placówek oświatowych.

Wskaźniki:

1. Liczba przygotowanych miejsc w przedszkolach i szkołach.
2. Liczba otwartych oddziałów szkolnych i przedszkolnych.
3. Wielkość naboru, w tym odsetek dzieci i młodzieży przyjętych do szkół spoza miasta Tarnowa.
4. Nakład wydanego informatora z ofertą edukacyjną na dany rok szkolny.
5. Liczba doradców zawodowych w szkołach, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej i w Pałacu Młodzieży.
6. Liczba uczniów korzystających z porad Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej.
7. Liczba uczniów korzystających z dodatkowych zajęć prowadzonych w centrach, pozwalających uzyskać dodatkowe kompetencje.
8. Liczba nauczycieli w Tarnowie, w tym mianowanych i dyplomowanych (% wszystkich nauczycieli).
9. Liczba nauczycieli, którzy otrzymali dofinansowanie na doskonalenie i doksztalcanie, wielkość środków przeznaczonych na ten cel.

Cel 2. Wsparcie w wychowaniu dziecka.

Zadania:

1. Kontynuacja systemowych działań miejskich w zakresie wychowywania i profilaktyki zagrożeń dzieci i młodzieży we współpracy z tarnowskimi instytucjami i organizacjami pozarządowymi.
2. Dbłość o atrakcyjną ofertę spędzania wolnego czasu dzieci i młodzieży m.in. z propozycjami integrującymi rodziny.

Wskaźniki:

1. Liczba miejskich konferencji wychowawczych.
2. Liczba uczestników konferencji wychowawczych.
3. Liczba spotkań z przedstawicielami instytucji i organizacji pozarządowych.

4. Liczba uczestników spotkań z przedstawicielami instytucji i organizacji pozarządowych.
5. Liczba warsztatowych spotkań z pedagogami szkolnymi i nauczycielami specjalistami.
6. Liczba uczestników warsztatowych spotkań z pedagogami szkolnymi i nauczycielami specjalistami.
7. Liczba i rodzaj warsztatów dla rodziców.
8. Liczba uczestników warsztatów dla rodziców.
9. Liczba organizacji pozarządowych realizujących zadania dofinansowane z budżetu Miasta.
10. Liczba uczestników zadań dofinansowanych z budżetu Miasta.
11. Liczba imprez integrujących rodzinę, organizowanych w szkołach i placówkach.

Cel 3. Wyrównanie szans edukacyjnych.

Zadania:

1. Udzielanie stypendiów i zasiłków socjalnych oraz stypendiów o charakterze motywacyjnym.
2. Dystrybucja darmowych podręczników.
3. Realizacja programu „Wyprawka szkolna”.
4. Organizowanie w szkole zajęć wyrównawczych oraz kółek zainteresowań.
5. Dowóz dzieci młodzieży do szkoły w tym uczniów niepełnosprawnych.

Wskaźniki:

1. Liczba osób korzystających z poszczególnych rodzajów stypendiów.
2. Kwota przeznaczona na poszczególne rodzaje stypendiów.
3. Liczba osób korzystających z darmowych podręczników.
4. Kwota przeznaczona na darmowe podręczniki.
5. Liczba osób korzystających z programu „Wyprawka szkolna”.
6. Kwota przeznaczona na realizację programu „Wyprawka szkolna”.
7. Liczba osób korzystających z zajęć wyrównawczych oraz kółek zainteresowań.
8. Liczba osób korzystających z dowozu do szkoły.
9. Liczba niepełnosprawnych osób korzystających z dowozu do szkoły.
10. Kwota przeznaczona na dowóz.

Cel 4. Kształcenie dzieci i młodzieży o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

Zadania:

1. Zwiększenie dostępności kształcenia dla uczniów niepełnosprawnych.
2. Wsparcie dzieci i młodzieży dotkniętych niepełnosprawnością we wszechstronnym kształceniu – edukacja włączająca.

Wskaźniki:

1. Liczba oddziałów integracyjnych lub oddziałów specjalnych.
2. Liczba dzieci/uczniów niepełnosprawnych w oddziałach integracyjnych lub specjalnych.
3. Liczba wydanych skierowań do nauczania indywidualnego.
4. Liczba uczniów objętych indywidualnym tokiem i programem nauczania.

5. Liczba przyznanych w szkołach godzin na ten cel.
6. Liczba dzieci i młodzieży objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną w danym roku szkolnym, oraz jaki odsetek wszystkich uczniów i przedszkolaków to stanowi.
7. Liczba wydanych orzeczeń i opinii przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną i Specjalistyczną Poradnię Profilaktyczno-Terapeutyczną.
8. Liczba korzystających z terapii.
9. Liczba objętych wczesnym wspomaganie rozwoju dziecka.

Priorytet IV. Wspieranie form organizacji wolnego czasu.

Cel 1.: Zapewnianie dzieciom i młodzieży dostępu do instytucji kultury.

Zadania:

1. Tworzenie repertuaru kina i teatru z uwzględnieniem spektakli rodzinnych w każdym miesiącu oraz utrzymanie oferty cenowej na poziomie sprzyjającym odwiedzaniu tych instytucji przez rodziny wielodzietne, w tym także osoby z niepełnosprawnością.
2. Organizowanie wydarzeń kulturalnych, będących atrakcyjną formą spędzania wolnego czasu dla całych rodzin.
3. Organizowanie form spędzania czasu wolnego w postaci warsztatów rozwijających umiejętności artystyczne np. warsztaty teatralne, muzyczne, taneczne, malarskie itp.
4. Stosowanie preferencyjnych opłat dla posiadaczy Karty Tarnowskiej Rodziny oraz Karty Dużej Rodziny w tarnowskich instytucjach kultury.

Wskaźniki:

1. Liczba seansów i spektakli dla rodzin oraz dzieci i młodzieży.
2. Liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalnych, w tym tych organizowanych przy współpracy z organizacjami pozarządowymi.
3. Liczba uczestników warsztatów artystycznych przeznaczonych dla dzieci i młodzieży.
4. Liczba instytucji kultury będących partnerem Karty Tarnowskiej Rodziny oraz Karty Dużej Rodziny.
5. Wysokość środków przeznaczonych na zadania z obszaru kultury realizowanych dla rodzin przez organizacje pozarządowe.

Cel 2.: Zapewnianie dzieciom i młodzieży dostępu do sportu i rekreacji.

Zadania:

1. Zapewnienie bezpiecznego i ciekawego wypoczynku dzieci i młodzieży w okresie ferii zimowych i wakacji.
2. Zapewnienie wsparcia udziału dzieci i młodzieży w systemach rozwoju sportowego.
3. Zapewnienie realizacji kalendarza miejskich imprez sportowych i rekreacyjnych przeznaczonych dla szerokiej rzeszy odbiorców – dzieci, młodzieży i rodzin.
4. Zapewnienie ułatwionego dostępu do bazy sportowo-rekreacyjnej dla dzieci i młodzieży oraz rodzin.

5. Stosowanie preferencyjnych opłat za korzystanie z usług, m.in. zniżki dla dzieci i młodzieży, Karta Tarnowskiej Rodziny, zniżki w opłatach za korzystanie z obiektów sportowych dla klubów sportowych z siedzibą na terenie miasta Tarnowa, zwłaszcza prowadzących sekcje sportowe dzieci i młodzieży.

Wskaźniki:

1. Liczba uczestników działań w zakresie zapewniania wypoczynku dzieci i młodzieży w okresie ferii zimowych i wakacji.
2. Liczba uczestników zadań z obszaru kultury fizycznej realizowanych przez organizacje pozarządowe oraz kluby sportowe.
3. Liczba podmiotów realizujących te zadania.
4. Wysokość środków przeznaczonych na zadania z obszaru kultury fizycznej realizowanych przez organizacje pozarządowe oraz kluby sportowe.

Priorytet V. Aktywizacja lokalnej społeczności do harmonijnej i skoordynowanej współpracy na rzecz tarnowskich rodzin.

Cel 1.: Wzmacnianie pozytywnego wizerunku rodziny.

Zadania:

1. Promowanie wartości rodziny, w tym w szczególności modelu rodziny wielodzietnej poprzez prowadzenie kampanii edukacyjnych (audycje, ulotki, plakaty, artykuły prasowe, spoty, organizacja imprez i przedsięwzięć) na rzecz umacniania rodziny i przeciwdziałania powstawania w nich dysfunkcji.
2. Wspieranie i propagowanie różnych form aktywności społecznej działającej na rzecz wspomagania rodzin oraz umacniania w nich więzi rodzinnych.
3. Promocja Programu Karta Tarnowskiej Rodziny i Karty Dużej Rodziny.
4. Organizacja konferencji, seminariów, debat i warsztatów służących podnoszeniu wiedzy, umiejętności oraz wymianie informacji i doświadczeń pomiędzy podmiotami działającymi na rzecz tarnowskich rodzin.

Wskaźniki:

1. Liczba kampanii edukacyjnych promujących wartości rodziny.
2. Liczba konferencji, seminariów, debat i warsztatów służących podnoszeniu wiedzy, umiejętności oraz wymianie informacji i doświadczeń pomiędzy podmiotami działającymi na rzecz tarnowskich rodzin.
3. Liczba uczestników tych konferencji, seminariów, debat oraz warsztatów.

Cel 2.: Współpraca Miasta z instytucjami, organizacjami pozarządowymi i podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rzecz dziecka i rodziny.

Zadania:

1. Zintegrowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w Mieście Tarnowie, poprzez stałą współpracę placówek oświatowo-wychowawczych i kulturalnych, jednostek pomocy

- społecznej i ochrony zdrowia, sądu rejonowego, kuratorów sądowych, straży miejskiej, policji i organizacji pozarządowych.
2. Tworzenie nowych, ponadstandardowych oraz doskonalenie dotychczasowych form pomocy rodzinie.
 3. Doskonalenie współpracy z jednostkami pomocowymi realizującymi działania z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
 4. Wykonywanie okresowej diagnozy i prowadzenie stałego monitoringu potrzeb i problemów środowisk rodzinnych.
 5. Opracowywanie i realizowanie programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka, pozyskiwanie środków zewnętrznych.
 6. Wsparcie finansowe organizacji pozarządowych i podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego z budżetu Gminy Miasta Tarnowa na realizację zadań publicznych na rzecz dziecka i rodziny.

Wskaźniki:

1. Liczba zrealizowanych programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka, w tym tych realizowanych przy współpracy z organizacjami pozarządowymi.
2. Wysokość środków z budżetu Gminy Miasta Tarnowa przeznaczonych na realizację zadań publicznych na rzecz dziecka i rodziny.

7. Realizatorzy i partnerzy.

1. Jednostki organizacyjne Gminy Miasta Tarnowa (w tym w szczególności jednostki organizacyjne pomocy społecznej: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Tarnowski Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Wsparcia Ofiar Przemocy oraz Zespół Żłobków w Tarnowie).
2. Jednostki organizacyjne Urzędu Miasta Tarnowa (w tym w szczególności: Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej, Wydział Edukacji, Wydział Kultury, Wydział Sportu i Wydział Komunikacji Społecznej).
3. Powiatowy Urząd Pracy w Tarnowie.
4. Organizacje pozarządowe i podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego.
5. Organizacje kultury fizycznej.
6. Tarnowskie szkoły i przedszkola.
7. Przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą na terenie Tarnowa i inni.

8. Źródła finansowania.

Głównymi planowanymi źródłami finansowania Programu są środki finansowe:

1. budżetu Gminy Miasta Tarnowa,
2. budżetu państwa,
3. Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,

4. pozyskiwane przez organizacje pozarządowe oraz środki pochodzące z wkładu własnego tych organizacji, w tym wkładu finansowego, wkładu osobowego, pracy wolontariuszy oraz pracy społecznej członków tych organizacji,
5. Funduszu Inicjatyw Obywatelskich,
6. Europejskiego Funduszu Społecznego i innych funduszy Unii Europejskiej,
7. Sektora prywatnego lub spółdzielczego i inne.

Część finansowania, pochodząca ze środków zewnętrznych może zostać pozyskana zarówno przez Gminę Miasta Tarnowa, jak i przez organizacje pozarządowe lub podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego. W przypadku tych organizacji lub podmiotów, zadaniem samorządu jest współpraca i wspieranie ich w procesie pozyskiwania dotacji. Od aktywności wymienionych wyżej grup w tym zakresie zależy wielkość pozyskanych środków na realizację niniejszego Programu. Powodzenie w realizacji zadań założonych w tym Programie zależy także od wielkości środków budżetu Gminy Miasta Tarnowa, przeznaczonych na sfinansowanie lub dofinansowanie niektórych działań. Duże znaczenie ma również zdolność realizatorów i partnerów do pozyskiwania dodatkowych środków zewnętrznych na realizację części przyjętych priorytetów.

9. Ewaluacja i monitorowanie.

Program jest dokumentem otwartym i długofalowym. Będzie podlegał ewaluacji w zależności od występujących potrzeb rozpoznawanych i ustalanych przez podmioty zajmujące się sprawami rodziny. Monitoring będzie polegał na pozyskiwaniu informacji i danych od podmiotów realizujących poszczególne zadania, co umożliwi wgląd w zakres podejmowanych działań, ich analizę oraz ocenę skuteczności. Analiza i ocena zebranych informacji pozwoli na planowanie dalszych działań oraz doskonalenie działań dotychczas ustalonych.

Zgodnie z art. 179 ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej w terminie do dnia 31 marca każdego roku Prezydent składa Radzie Miejskiej roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z ich realizacją. Koordynacją w zakresie realizacji Programu zajmuje się Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej.